

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 36 (2312) Год XLV

Беласток 3 верасня 2000 г.

Цана 1,50 зл.

Ураган над Орляй

Ноччу 19 жніўня г.г. каля гадзіны 23 над Орляй і наваколлем прайшла раптоўная навальніца. У выніку ўрагану пацярпелі многія будынкі і дрэвы, а дарогі сталі непраезнымі.

Спякотны дзень і душны вечар прынеслі неспатыканую тут даўно віхуру з дажджом. Гэтай ночы не было электрычнага току і цемру рассвятлялі толькі маланкі. Для жыхароў ноч была бяссоннай і трывожнай.

Мая суседка, якая прыехала на адпачынак з Ломжы, сказала, што ёй бура на вёсцы страшнейшая чым у горадзе. Сапраўды, на вёсцы чалавек бліжэй настуры і стыхія ў большай ступені паграждае яго бяспечы.

У Орлі вечер зрываваў дахі, разбураў мураваныя сцены і коміны, перакульваў вялікія дрэвы на панадворках і пры дарогах, ламаў верхавіны дрэў у лесе. На вуліцы Сянкевіча вечер перавярнуў статую Божай Маці пры каталіцкай капліцы. Скульптура, падаючы на зямлю, пашкодзіла гідрант і вада начала заляваць вуліцу. Дзякуючы прытомнасці суседзяў патоп быў спынены. На супрацьлеглым баку вуліцы рухнуў дах гаспадарчага будынка.

На прыхадскім могільніку бура пашкодзіла шматлікія крыжы, а ў старадаўнім дворскім парку XVIII стагоддзя пацярпелі старыя каштаны. Падаючы вяз часткова пашкодзіў дах на прытворы Свята-Міхайлаўскай царквы. На вуліцы Міцкевіча, непадалёк могільніка, аграмадная бяроза ўпала побач жылуга драўлянага доміка. А жыхар калёні Антонава не меў ужо такога шчасця і таполя разбурыла яму мураваны ганак. У рознай ступені пацярпелі дахі. Найбольш знішчанымі аказаліся дах, сцяна і комін будынка па вуліцы Бельскай, якія трэба будзе аднавіць поўнасцю (на здымку).

Ураган бушаваў коротка, можа 10 мінutaў, але нанёс вялікія страты. Цікава, што вечер пранёсся па дарозе, не разбураючы распаложаныя недалёка дарогі фольгавыя і шкляныя цяпіліцы. Пажарнікі ўсю ноч расчышчалі дарогі ад перавернутых дрэў. Ішасце, што абышлося без пажараў і ахвяр у людзях.

Тэкст і фота Міхала Мінцэвіча

Усе цяжкасці мінулі з хвілінай прыходу на Святу Гару.

Фота Паўліны ШАФРАН

3 Афона на Грабарку

Паўліна ШАФРАН

Праваслаўная царква ў Польшчы святкаванні 2000-годдзя хрысціянства сумясціла са святам Праабражэння Гасподняга, якое адзначалася на Святоі Гары Грабарцы 18 і 19 жніўня г.г. Па ініцыятыве мітрапаліта Варшаўскага і ўсіх Польшчы Савы 2000-гадовы юбілей быў спалучаны з атрыманнем копіі цудатворнай іконы Іверской Божай Маці — дару манахаў са Святоі Гары Афон для Польскай аўтакефальнай праваслаўнай царквы.

Ікона Іверской Божай Маці знаходзіцца ў Іверскім манастыры на Афоне. Паводле традыцыі, Божая Маці разам з апосталамі падалася працаведаць наўку святога Сына ў Ібэрью, якая разам з Калхідай складалі старажытную Грузію. Аднак, калі Багародзіца плыла ў гості да Лазара, на моры началася навальніца, якая лодку скіравала на Афонскі падвостраў, дзе жылі паклоннікі бога Апалона. Там Багародзіца расказала пра святы Сына і Ягоную наўку. Ахрысціла Яна новых хрысціян і пасля блаславенства сказала, што з гэтага месца будзе разыходзіцца па ўсім свеце вера і наука Сына Божага.

Першыя інфармацыі пра ікону пахо-

дзяць з першай паловы IX стагоддзя — з часоў іканаборства. Пачатковая ікона знаходзілася ў царкве багатай удавы ў горадзе Нікея ў Ібэрый (цяпер Ізнік у Турцыі). Жанчына з сынам выпрасілі ў іканаборца некалькі гадзін часу на сабранне патрэбных для выкупу грошай. Выходзячы, адзін з іх у злосці, убіў ікону Божай Маці кап'ё. Тады здарыўся цуд — з іконы паплыла кроў. Удава, каб захаваць найдаражэйшую сэрцу ікону ад спалення, разам з сынам занесла яе над мора. Там, пасля шматгадзіннай малітвы, апусціла ікону на ваду. Сталася непраўдападобнае: ікона не патанула, і начала плысці на заход. Прайшло многа гадоў. Удава памерла, а сын стаў манахам на Святоі Гары Афон. Там расказаў ён манаскай брації пра цудоўную ікону. Аднойчы манахі пабачылі на моры вялікі стобагню — ад вады да неба — пасярэдзіне якога была ікона Божай Маці. Ніхто пачаткова не мог падысці да іконы. Калі пачыналі падыходзіць да неё манахі — ікона хавалася ў ваду. Ікону ўдалося ўзяць грузінскому манаху-аскету Гаўрыілу, якому Багародзіца аб'явілася ў сне. Гэта ён, ідуучы па вадзе, пры-

[працяг ↗ 9]

Адметнасць

Сёлетніе святы Праабражэння Гасподняга на Святоі Гары Грабарцы былі вельмі адметнае не толькі тады, што на гэтых месцах з'явілася як ніколі раней многа вернікаў, што адзначаўся юбілейны Двухтысячны год і што трапіла сюды копія цудатворнай іконы Іверской Божай Маці, падарованая афонскім манахам. Хто пастаянна наведвае Грабарку на Спаса, напэўна заўважыў таксама, што ў гэтых гадах не было тады ўсіх іх шматлюдных патэнцыяльных электратрат. Такім чынам прафанацыя Святоі

Гары трывала ад часу палітычных пераўтварэнняў у Польшчы, калі з'явіліся свабодныя выбары ў парламент і са маўрады. На ішчансце няма праваслаўнага кандыдата на прэзідэнцкі пост і таму праабражэнскае свято магло адбыцца з належнай дастойнасцю. Другая асаблівасць, пра якую не ўспомнілі сродкі масавай інфармацыі, гэта адсутнасць на святым месцы мілітарыстычных акцыяў. У мінулым годзе ўсё паказвала, што Грабарка можа стаць пастаянным месцам вайскова-патрыятычных маніфестаций. Дзякуючы Богу ў гэтых гадах дзень Праабражэння Гасподняга быў сапраўдным рэлігійным святам. (ям)

Спевы над Бугам

Свята ў Мельніку гэта X Музычныя дыялогі над Бугам, якія з мінулага года сталі Агульнапольскай прэзентацыяй культуры нацыянальных меншасцей. Мерапрыемства праходзіла 11 і 12 жніўня, а сарганізавалі яго Управа гміны Мельнік, Таварыства сяброў Мельніцкай зямлі і БГКТ.

[болей ↗ 3]

Стогадовы юбілей...

Бабуля Дамініка нарадзілася ў 1900 годзе ў вёсцы Дубіны, у магадзетнай сям'і Антолі і Аляксея Чуракоў. У яе быўлі яшчэ дзве сястры і чатыры браты. Пасля I сусветнай вайны выйшла замуж за Рыгора Плеву з вёскі Дольнае (зараз вуліца Гайнайкі) і пражыла там амаль усе гады свайго жыцця.

[даўгавечча ↗ 3]

Расспяваныя Сахоні

Хто сапраўдны аматар песеннага мастацтва? Хто і дома пяе, як дыхае, а не толькі на сцэне ці эстрадзе. Сям'я Сахоняў з беларускага Ліды прыехала да беларусаў Беласточчыны, каб разам з іншымі спевакамі прынесці радасць землякам.

[партрэт ↗ 4]

Толік

Пальцы ў мяне няспраўныя, магу памагаць сабе запясцямі. А пішу вось так, праз пальцы, ці сяджу, ці ляжу, і вуснамі памагаю... Калісь належай да карэспандэнцыйнага клуба, дык па 5-7 лістоў пісай штотыдзень... З-за інваліднасці, выбраў інвалідаў для карэспандэнцыі. Кантакт трывалай пары гадоў.

[самаадданасць ↗ 8]

Беларускі вечар

Запыталася і я, чаму назвалі гэты канцэрт беларускім. Арганізаторы тлумачыліся, што спевакі былі з Беларусі, хаця ўсім вядома, што гэта справы неадекватныя. У Цэнтры праваславнай культуры паабяцалі: беларускі вечар яшчэ будзе!

[мерапрыемства ↗ 9]

Да самалётаў

з вінтовак стралялі

1 верасня пачалася гарматнія кананада. Мы хутка перамясліліся ў лес. Незадоўга мелі госця. Над нашымі пазіцыямі з'явіўся самалёт нямецкай разведкі. Мы началі страліць у яго бок з вінтовак. Але наступнага дня паступіў загад: „Да самалётаў не страліць! Не выяўляць пазіцыі!“

[устасін ↗ 10]

Беларусь — беларусы

Заклік да „актыўнага” байкоту

Да актыўнага байкоту „выбарчага фарса” заклікае Партия БНФ. Пра гэта гаворыцца ў пастанове Сойма арганізацыі, які адбыўся 26 жніўня ў Мінску. У дакументе, у прыватнасці, адзначаецца, што „прызначаныя Лукашэнкам на 15 кастрычніка 2000 года выбары «ў Палаце прадстаўнікоў» з’яўляюцца фарсам і спектаклем, накіраваным на падман міжнароднай супольнасці і захаванне прамаскоўскага рэжыму”.

Аўтары дакумента нагадваюць аб tym, што для прызнання парламенцкіх выбараў у Беларусі свабоднымі і дэмакратычнымі апазіцыяй і міжнароднай супольнасці вылучылі чатыры ўмовы: наданне парламенту паўнапраўных функцый, дэмакратызацыя выбарчага заканадаўства, бесцэнзурны доступ да дзяржаўных СМИ, устанаўленне ў грамадстве клімату даверу. Ніводнай з іх, лічачь у кіраўніцтве БНФ, улады не выканалі. У гэтай сітуа-

цыі Партия БНФ пацвярджае свой няўздел з у „выбарчым фарсе”. У складзе аб’яднанай дэмакратычнай апазіцыі яна мае намер праводзіць актыўны байкот выбарчай кампаніі. Партия БНФ асудзіла дзеянні асобных прадстаўнікоў іншых партый — членаў Каардынацыйнай рады дэмакратычных сіл, якія парушылі раашенне 4-га Кангрэса дэмакратычных сіл і ўзялі ўздел у „лукашэнкаўскім палітычным сцэнары”, што садзейнічае легітымізацыі вынікаў дзяржаўнага перавароту 1996 года”. Партия БНФ заклікае грамадзян Беларусі не хадзіць на выбарчыя ўчасткі 15 кастрычніка і рыхтуе сумесна з іншымі дэмакратычнымі сіламі акцыю ў падтрымку дэмакратычнага выбарчага пракэсу. Першая з такіх акцыі намечана на 1 кастрычніка. Яна будзе называцца „Марш Свабоды — 3”.

Генадзь БАРБАРЫЧ
БелапАН, 27.08.2000 г.

110 кандыдатаў ад ЛДП

Ліберальна-дэмакратычная партыя вылучыла 110 кандыдатаў у дэпутаты на надыходзячыя выбары ў Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. Такі асноўны вынік прайшоўшага 26 жніўня ў Мінску 7-га з’езда ЛДП. У яго працы ўзялі ўздел 707 дэлегатаў з усіх рэгіёнаў краіны.

Шэраг апазіцыйных палітычных партый зрабілі вялікую палітычную памылку, адмовіўшыся ад ўзделу ў выбарах, загадзя абвясціўшы аб іх фальсіфікацыях, заявіў, выступаючы на з’ездзе, лідэр ЛДП Сяргей Гайдукевіч. На ягоную думку, атрымаць аб’ектыўную інфармацыю аб ходзе выбарчага пракэсу можна толькі актыўна ўдзельнічаючы ў ім. „Толькі выбары даюць магчымасць законнымі метадамі навесці парадак у краіне”, — сказаў

Гайдукевіч. Лідэр партыі заявіў таксама аб tym, што разглядае парламенцкія выбары як першы этап асабістай презідэнцкай выбарчай кампаніі. Паводле ягоных слоў, у 2001 годзе ў Лукашэнкі будзе „вельмі дастойны сапернік”. Усе вылучаныя на з’ездзе кандыдаты ў дэпутаты ад ЛДП будуць ягонымі даверанымі асобамі на презідэнцкіх выбарах.

З’езд перадаў вышэйшаму савету партыі свае паўнамоцтвы на перыяд правядзення выбарчай кампаніі ў парламент. Гэта азначае, што вышэйшы савет ЛДП цяпер мае права адклікаць кандыдатаў у выпадку выяўлення масавых парушэнняў і фальсіфікацыі ў пракцэсе выбараў.

Юрый ПАЦЁМКІН
БелапАН, 26.08.2000 г.

60 кандыдатаў ад КПБ

Камуністычная партыя Беларусі вылучыла больш чым 60 сваіх прадстаўнікоў кандыдатамі ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу. Пра гэта БелапАН паведаміў кіраўнік спраў КПБ Леанід Школьнікаў. Вылучэнне кандыдатаў адбывалася на партыйным з’ездзе 26 жніўня. Неканкрэтнасць колькасці вылучэнцаў тлумачыцца, паводле слоў Школьнікава, тым, што некаторыя кандыдаты яшчэ канчатковая не вызначыліся, ці варта ім пакідаць асноўнае месца працы дзеля магчымасці атрымаць дэпутацкі мандат. Таму, сказаў Леанід Школьнікаў, канчатковыя спісы партыйных кандыдатаў будуть узгоднены і зацверджаны да 1 верасня.

Сярод кандыдатаў ад партыі — шэраг

дэпутатаў цяперашняга склікання Палаты прадстаўнікоў. Гэта, напрыклад, другі сакратар КПБ Руслан Ігнацішчай, сакратар КПБ Ігар Катляроў. Не стаў вылучаны ў дэпутаты лідэр Камуністычнай партыі Беларусі Віктар Чыкін, які нядайна ўзначаліў Белтэлерадыёкампанію.

Акрамя ўласна сваіх кандыдатаў, КПБ будзе падчас выбарчай кампаніі актыўна падтрымліваць аднадумцаў з Беларускага народна-патрыятычнага саюза — кандыдатаў ад Рэспубліканскай партыі працы і справядлівасці і Беларускай патрыятычнай партыі, а таксама, паводле слоў Школьнікава, „нармальных кандыдатаў ад улады”.

Юрый ПАЦЁМКІН
БелапАН, 27.08.2000 г.

Камюніке

Генеральнае консульства Рэспублікі Беларусь у Беластоку інфармуе, што ў сувязі з выбарамі дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, якія адбудуцца 15 кастрычніка 2000 года, арганізаваны выбарчы ўчастак на Беластоцкай консульскай акруже (Падляшскае, Люблінскае, Вармінска-Мазурскае ваяводства) па адресе **Генеральнае консульства Рэспублікі Беларусь у Беластоку: вул. Варынскага 4, 15-461 Беласток.**

Адначасова паведамляем, што ў адпаведнасці з арт. 4 Выбарчага кодэкса Рэспублікі Беларусь выбары дэпутатаў Па-

латы прадстаўнікоў з’яўляюцца ўсеагульнымі, права выбіраць маюць **грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія дасягнулі 18-гадовага ўзросту.**

Азнаёміца з Выбарчым кодэкsem Рэспублікі Беларусь можна ў Генеральным консульстве Рэспублікі Беларусь у Беластоку ва ўсе працоўныя дні ад 8⁰⁰ да 12⁰⁰ і ад 13⁰⁰ да 16³⁰. Дадатковую інфармацыю па пытаннях выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь можна атрымаць па тэлефоне ў Беластоку: 744 55 01.

г. Беласток, 21 жніўня 2000 г.
Генеральнае консульства
Рэспублікі Беларусь у Беластоку

Нацыянальны універсітэт — неакрэсленны перспектывы

Таварыства беларускай мовы атрымала з адміністрацыі презідэнта адказ на сваю прапанову стварыць у рэспубліцы нацыянальны універсітэт. На думку старшыні ТБМ Алега Трусава, адказ за подпісам памочніка презідэнта Сяргея Посахава абазначае, што „ўлада фактычна ўжо згодна абміркоўваць гэтае пытанне”.

Ідею стварэння ў Беларусі нацыянальнага універсітэта, у якім выкладанне вялося бы на беларускай мове, грамадская арганізацыя выношуе ўжо не першы год. Цяпер, як расказаў Алег Трусаў, грамадства сабрала ўжо 32 тысячи подпісаў у падтрымку сваёй ініцыятывы. Адбыліся перагаворы з міністрами адукацыі, рэкторам педагогічнага універсітэта, зацікаўленасцю у амбэркаванні праблемы выказаў таксама рэктар Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

Праўда, асаблівага энтузізму ў Міністэрства адукацыі гэтая ініцыятыва не выклікае. Міністэрства спасылаецца на тое, што выкладанне на беларускай мове сённямагчымае ва ўсіх вышэйшых навучальных установах. Аднак у ТБМ лічачь, што ў большасці з іх цяжка дабіцца рэалізацыі гэтага права. Забяспечыць усім патрабуючым навучанне на беларускай мове — гэта абавязак дзяржавы, перакананы ініцыятары праекта. На іх думку, неабходна стварыць поўнасцю беларускамоўную ВНУ, у якой беларуская мова стала б сродкам зношні, паколькі пры любым іншым падыходзе падрыхтаваць сапраўдную беларускую нацыянальную эліту не ўдаца.

Яшчэ адно „але” — адсутнасць сродкаў на фінансаванне праекта. Кіраўніцтва ТБМ настойвае на tym, каб нацы-

янальны універсітэт быў створаны выключна на дзяржаўныя, а не спонсарскія грошы. Па падліках ТБМ, на пачатак рэалізацыі праекта неабходна паўмільёна долараў.

Рэакцыя адміністрацыі презідэнта на прапанову ТБМ даволі невыразная. Як гаворыцца ў пісьме, „сапраўдным нацыянальным універсітэтам з’яўляецца Беларускі дзяржаўны універсітэт, а таксама ёсць унікальная сістэма вышэйшай адукацыі рэспублікі, якая ўключае 43 ВНУ, у тым ліку 7 класічных і 17 профільных універсітэтаў, 9 акадэмій, а таксама 13 недзяржаўных вышэйшых навучальных установў. На наш погляд, гэтая сістэма ў поўнай меры задавальняе патрэбы ўсіх галін народнай гаспадаркі, усіх сфер жыцця беларускага грамадства...”.

Адміністрацыя презідэнта прапаноўва стварыць Беларускі нацыянальны універсітэт лічыць „палітычнай акцыяй, якая не мае пад сабой сур’ёзных арганізацыйных, матэрыяльна-тэхнічных і творчых расправаў”. Аднак катэгарычна абміркоўваць гэтую тэму не адмаўляеца. ТБМ прапануеца аўяднаць намаганні з іншымі грамадскімі арганізацыямі, напрыклад, Беларускім сацыяльна-екалагічным саюзам „Чарнобыль”, Таварыствам беларускай школы, Саюзам беларускіх пісьменнікаў і Беларускім дзіцячым фондам, каб вынесці амбэркаванне сваёй ініцыятывы на адно з пасяджэнняў у рамках дыялога грамадска-палітычных сіл. Магчыма, што ўжо ў верасні-кастрычніку гэтае пытанне будзе разгледжана.

Беларусская деловая газета
№ 820, 18.08.2000 г.

Прэзідэнцкія выбары 2001 года

Партыя і рух БНФ маюць намер актыўна ўдзельнічаць у презідэнцкай выбарчай кампаніі 2001 года. Пра гэта было заяўлена на прайшоўшай 27 жніўня ў Мінску соймавай канферэнцыі па праблемах ўзделу ў выбарах кіраўніка дзяржавы.

Як паведаміў БелапАН старшыня БНФ Вінцук Вячорка, прыхільнікі партыі і руху выхідзяць з таго, што „байкот псеўдавыбараў у парламент восенню 2000 года — гэта падрыхтоўчы этап да ўзделу ў барацьбе за рэальную ўладу ў будучым годзе”. „БНФ мае намер актыўна ўдзельнічаць у презідэнцкай выбарчай кампаніі і будзе імкнуцца да ўмацавання адзінства дэмакратычных сіл, перш за ўсё аб’яднаных у Каардынацыйнай радзе дэмакратычных сіл, у пытанні вылучэння адзінага кандыдата

дэпутата”, — заяўві ён. Нягледзячы на тое, што праграмы Партыі і руху БНФ канстатуюць імкненне арганізацыі да стварэння ў Беларусі парламенцкай рэспублікі, гэта, паводле слоў Вячоркі, не супярэчыць імкненню ўзяць ўздел у презідэнцкіх выбарах.

Удзельнікі канферэнцыі амбэркавалі тактыку дзеянняў партыі і руху падчас презідэнцкай выбарчай кампаніі, перспектывы вылучэння і ўзгаднення адзінага кандыдата ад дэмакратычных сіл. Гэтую праблему прыхільнікі БНФ лічачь вельмі актуальнай, бо разумеюць, што толькі аб’яднаныя намаганні з іншымі апазіцыйнымі дэмакратычнымі партыямі, яны змогуць перамагчы на выбарах.

Генадзь БАРБАРЫЧ
БелапАН, 27.08.2000 г.

Усе выдаткі за кошт кліента

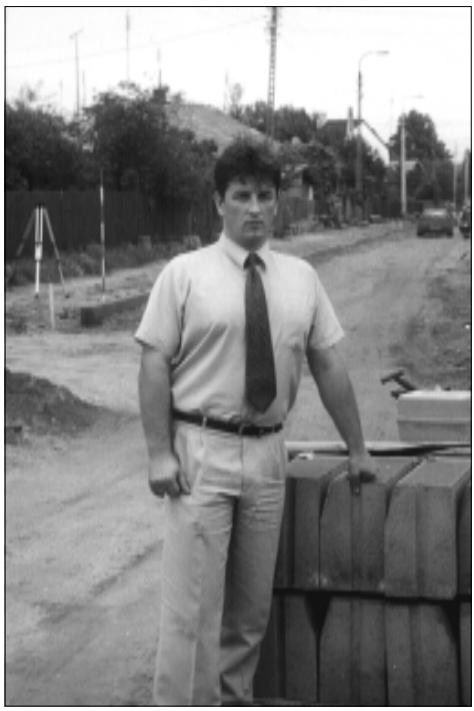
Паступова супакойваюцца жарсці вакол закрыцця памежнага пераходу Брузгі — Кузніца. Людзі, якія зараблялі на жыцці гандлем у Беластоку, ці запутлілі ў Польшчу тавар для продажу ў Беларусі прызвычайваюцца да перахода Пагранічны — Бабруйскі, але плаціць за паездку з Гродна ў Беласток ім зараз даводзіцца крыху даражай.

Так гродзенская турыстычнае фірма „Інтакс”, якая між іншым мае рэйсавыя аўтобусы Гродна — Беласток і Мінск — Варшава бярэ за білет з Гродна ў Беласток на доллар больш чым раней. Ёсьць у Гродне шэраг прыватных перевозчыкаў, якія дастаўляюцца ў Беласток на мікрааўтобусах. У большасці яны не спынілі працу. Толькі зараз за

перавоз мясоў з таварам трэба плаціць 20 долараў. Праезд праз Кузніцу каштаваў 15 долараў. Аўтобусы „Інтакс” і машыны прыватнікаў у чарзе на мяжы не стаяць, бо, як і раней, плаціць за так званую „зляўную карту”. Што датычыць звычайных аўтамабіляў, дык яны і ў Брузгахмаглі па некалькі дзён прастаяць на мяжы. Горш стала кантрабандыстамі цыгарэтамі і алкаголем, якія мелі пастаянных пакупнікоў у Кузніцы і далей у Польшчу не ехалі, а адразу вярталіся назад. Ім даводзіцца карыстасцца паслугамі чыгункі. Але і тут ёсць палётка — нядайона да Кузніцы сталі хадзіць ажно чатыры цягнікі ў суткі. Раней іх было толькі два.

Змішер КІСЕЛЬ

Будова каналізації і дорог Спевы над Бугам

Намеснік бурмістра Гайнаўкі Міраслаў Мордань на будове дарогі.

— Сярод інвестыцый найбольш увагі адвоздзім будове каналізації і дарог. З дарожнымі інвестыцыямі звязаны такія вялікія патрабаванні жыхароў, што пазавязваліся грамадскія камітэты, члены якіх працуяць на будовах ды фінансава ўспамагаюць будаўнічыя працы, — кажа намеснік бурмістра Гайнаўкі Міраслаў Мордань. — Трэба падзякаўваць нашым людзям, бо гэтая з'ява — вялікая рэдкасць не толькі ў нашым рэгіёне, але і ва ўсёй краіне. Калі будуць закончаны запланаваныя на гэты год працы, то амаль ва ўсім горадзе пракладзена будзе каналізацыйная сетка.

У гэтым годзе праклалі каналізацію ў жыллёвым квартале „Каладзея” ды ідуць каналізацыйныя працы ў кварталах „Пляцоўка”, „Падляшша” і „Юдзяніка”. Ужо завершана большасць прац, звязаных з асфальтаваннем дзесяці дарог. Стратэгічнымі для горадскога транспарту будуць вуліцы Врублеўская і прадаўжэнне Белавежскай, пасля перанясення аўтавакзала на чыгуначныя. На згаданыя інвестыцыі прадбачваецца 5 мільёнаў 300 тысяч злотых.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Амаль палова сродкаў будзе паходзіць з датацыяй і грамадскіх сродкаў, а другая частка — з горадскога бюджету. Нядайна распачалася мадэрнізацыя ваяводскай дарогі на вуліцы Белацоцкай і за павятовыя сродкі паклалі асфальт на частку вуліцы Варшаўскай. Сёлета плануюць яшчэ памяняць тратуары ў цэнтры Гайнаўкі — работу распачалі ад вуліцы Зіна. Вядуцца зараз размовы з Падляшскай управай ваяводскіх дарог, звязаныя з аднаўленнем тратуараў на паласе ваяводскіх дарог на вуліцах 3 Мая і Пілсудскага.

У горадзе будуць ліквідаваны кацельні ў Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы, Падставовая школа № 1 і Комплексе прафесійных школ. Усе гэтыя школы разам з Падставовой школай № 5 будуць падключаны да горадской сеткі ацяплення, што выдатна зменшиць забруджанне асяроддзя. У Дапаможны фонду Еўрапейскага саюза ІСПА пададзена прашэнне аб фінансаванні пракладкі газаправода ў Гайнаўку і пабудове ў горадзе ды ўсім павеце газавай сеткі, што прыблізна будзе каштаваць каля 232 мільёны злотых. Фонд можа фінансаваць да 75% коштаў будовы, а іншыя сродкі павінен выдаткаўца інвестар, які захоча прадаваць газ.

З думкай пра дзяцей і моладзь будуць будавацца пляцоўка гульняў і спартыўныя пляц, распложаныя каля вуліцы Длугай. Запланаваны будова трэніровачнай пляцоўкі для гайнаўскіх футбалістаў, якую хочуць памясціць каля сённяшняга будынка Комплекса спецыяльных школ, і выкананне пляцоўкі спартыўных гульняў у жыллёвым квартале каля вуліцы Ліповай, дзе пачалі ўжо навозіць зямлю. Хаця і цяпер у горадзе многа зялёных насаджэнняў, то ўлады звяртаюцца да моладзі і ўсіх жыхароў паказаць месцы, дзе можна было бы б пасадзіць маладыя дрэўцы. Зараз ідзе вырубка таполяў і іншых старых дрэў, якія ў час бураў пагражают жыццю жыхароў.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

У „Тапаліне” выступіў „Распіваны Гарадок” — найстарэйшы беларускі калектыв Беласточчыны.

Мельнік распложаны на малаяўнічых узгорках, краявід з якіх на даліну ракі Буг такі прыгожы, што аж займае дух у грудзях. Мясцовыя даказываюць, што дзякуючы гэтаму стварыўся тут надзвычай карысны мікрклімат.

— У нас больш сонечных дзён у год, чымсьці ў любой іншай мясцовасці ў Польшчы, — хваліць надвор’е войт Мельніцкай гміны Яўген Віхойскі. — Можна ў гэтым пераканацца хаця б падчас нашага свята. Па ваколіцы ходзяць хмары, сям-там кропіць, а ў нас нічога, ані кроплі.

Свята ў Мельніку гэта X Музычны дыялогі над Бугам, якія з мінулага года сталі Агульнапольскай прэзентацыяй культуры нацыянальных меншасцей. Мерапрыемства праходзіла 11 і 12 жніўня, а сарганізавалі яго Управа гміны Мельнік, Таварыства сяброў Мельніцкай зямлі і Беларуское грамадска-культурнае таварыства.

— Датацыю на падобнае мерапрыемства выхаджвалі мы ў Міністэрстве культуры некалькі гадоў, — кажа старшыня ГП БГКТ Ян Сычэўскі. — І толькі ў мінулым годзе дасталі першыя, не вялікія гроши. Наша ініцыятыва зышлася са стараннямі самакіравання Мельніцкай гміны, якое старалася пе-

раўтварыць украінскія Дыялогі над Бугам у сапраўдны дыялог розных культур, розных народаў. У мінулым годзе Саюз украінцаў Падляшша байкатаваў пераўтвораныя Дыялогі, tym не менш прайшлі яны паспіхова, а сёлетня прэзентацыі атрымалі яшчэ цікавейшымі, багацейшымі. На сцене, якая атрымала новы выгляд і дах, прэзентуем беларускую, літоўскую, украінскую, расійскую, ромскую, грэцкую, кельцкую культуру. І польскую, бо наша імпрэза задумана менавіта як дыялогі культур розных нацыянальных меншасцей з культурай польскай.

Два дні ў амфітэатры „Тапаліна” над самым Бугам чуваць было самую розную музыку: фальклорную, эстрадную, дыска-пола. Выступалі дзесяці артысты, якім больш за 80 гадоў. Канцэртам прыглядалася і прыслухаўвалася ўся ваколіца. Публіка магла тут жа выпіць піва, з'есці каўбаску, але і набыць вырабы народных мастакоў з гліны, дрэва, саломы, лазы. Ды кніжкі, якія прывёз з Варшавы дырэктар Цэнтра славянскай кнігі Янка Заброцкі.

Хаця сёлетняе лета не распешчвала адпачываючых, над двухдзённым фэстам у Мельніку свяціла сонца.

(ак)

Стогадовы юбілей бабулі Дамінікі

Спадарыня Дамініка Плева з Гайнаўкі 15 жніўня 2000 года святкавала сопственную гадавіну з дня нараджэння. Юбілярку наведалі прадстаўнікі горадскіх улад. Намеснік бурмістра Міраслаў Мордань і кіраўнік ЗАГСа Уладыслаў Віткоўскі павіншавалі яе, пажадалі добрага здароўя, дзоўгіх гадоў жыцця і ўрuchылі кошык ружаў і падарунак. Да пажадання дадаліся сямейнікі і суседзі.

Бабуля Дамініка нарадзілася ў 1900 годзе ў вёсцы Дубіны, у мнагадзетнай сям'і Антолі і Аляксея Чуракоў. У яе былі яшчэ дзве сястры і чатыры браты. Пасля I сусветнай вайны выйшла замуж за Рыгора Плеву з вёскі Дольнае (зараз вуліца Гайнаўкі) і пражыла там амаль усе гады свайго жыцця. Выгадавала дзве дачкі: Анастасію і Вольгу, дачакалася чатырох унукаў і восьмі праўнукоў. Муж памёр семнаццаць гадоў таму. Цяпер жыве яна разам з дачкой Вольгай Грыц пад вуліцы Падольнай у Гайнаўцы.

Многа нацярпела

Бабуля Дамініка Плева з жахам успамінае голад у час I сусветнай вайны.

— Казалі, што немцы будуць вешаць. Калі надышоў фронт, мы ўцяклі ў лес, бо стралілі і навокал гарэла. Спачатку паехалі ў Кабылаву Шыю, а пас-

ля ў Шчакатова. Калі я захварэла, то разам з сястрой Вольгай адвезлі нас да хаты, толькі ноччу мама прыходзіла. Аказалася, што немцы добрыя людзі былі. Напісалі і вывесілі на стаўбе паведамленне, што мы хворыя на халеру і тады ніхто не прыходзіў нас грабіць. Бацька быў на вайне і пасля маці разам з раднёй перайшла жыць да дзеда Севастыяна Мароза ў Старое Беразова. Пазабіралі тады коней, не было чым засяць і голад быў. Памятаю, таўкі тады ў ступе жалуды, дабаўлялі лісткі канюшыны і з гэтага праснакі пяклі. Я аднак больш часу жыла з дзедам Пракопам Чураком у Дубінах, дзе была вялікая гаспадарка, каля 18 гектараў. Была ў Дубінах нямецкая школа, у якую я хадзіла. Настаўнікам быў немец, які вучыў нямецкай мове, матэматыцы і іншым прадметам. Немцы, якія прыйшлі першы раз, добрыя былі, не чапалі наших людзей.

Другая сусветная вайна прынесла сям'і Дамінікі і Рыгора Плеву вельмі вялікія матэрыяльныя страты. Немцы, якія ўцяклі ад савецкіх войскаў, падпальвалі будынкі ў вёсцы Дольнае і нішчылі маёмы. Падпалілі хату Плеву, якая згарэла разам з хлявамі, клуняй, іншымі будынкамі і ўсім дабыт-

кам. Засталася адна курка з куранятымі, а пасля і яна загінула. Перад ад’ездам немцы знішчылі танкімі сад, бульбу і збожжа. Сям'я Плеваў перачакала наступленне савецкіх войск у зборжы. Пасля вайны жылі ў сваякоў, затым купілі хату ў Пущіках і паволі пачалі адбудоўваць сваю гаспадарку. Было толькі 6 гектараў зямлі, але Рыгор шыў каўжухі, печы ставіў і крыху сталяркай займаўся. Пасля каўжухі шыць навучылася дачка Вольга.

Рэцепт на доўгае жыццё

— Яшчэ байкі адчуваю сябе, але часам усярэдзіне крыху баліць, — кажа бабуля Дамініка, якая не ходзіць ўжо ад шасці гадоў.

Дачка Вольга Грыц інфармуе, што ўжо трэй гады не было патрэбы клікаць да юбіляркі лекара і расказвае пра спецыяльную дыету, якой трymаецца, рыхтуючы ёй харчаванне. Бабуля любіць вараную рыбу, бульбу, рыс, агароднину, густы суп, яблыкі і амаль кожны дзень смокча апельсіны. Свінінай і тлушчам не карыстаецца, а стравы акрашваюць аліўкавым або вінаградным алеем. Бабуля Дамініка і я дачка Вольга ўвогуле не глядзяць тэлевізор, толькі слушаюць радыё. Бабуля як найболыш часу хоча быць на свежым паветры. На-

Бабуля Дамініка Плева з букетам ад горадскіх улад.

ват зімой, калі няма завірухі і вялікага марозу, любіць пасядзець на ганку. Спіць на аўчыне і прыкрываеца племянінам з авечай воўны. Зрок у бабулі ўжо слабаваты, але яшчэ даволі добрыя слыхі і памяць, дык любіць яшчэ паразаўляць.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

На вуліцы З Мая ў Слоніме жыў дзядзька Гальш

Каля хаты Гальша Леўчыка ў Слоніме, 1920-30-ыя гады. Стаяць (злева направа) Язэп Драздовіч, Гальш Леўчык, Антон Грыневіч, сядзіць першы злева ў другім радзе Зоська Верас.

(заканчэнне; пачатак у папярэднім
нумары)

Гальш Леўчык меў шмат сяброў. Яны прыязджалі не толькі ў Слонім, але і часта пісалі пісъмы, дасылалі кнігі, паштоўкі, часопісы. А вось сяброўкі, гаспадыні ў доме ў яго не было. І вось у 1932 годзе ён працытаў у газэце „Кур'ер Кракаўскі” аб'яву, дзе 30-гадовая жанчына з Ваўкавыска, якая піша апавяданні, хocha выйсці замуж. Гальш Леўчык „клюнуў” на гэтую аб'яву і напісаў жанчыне пісьмо. Пачалася перапіска, а праз пэўны час яны спаткаліся. Жанчына аказалася прыгожай і вельмі спадабалася слонімскаму пазту. Праўда, была яна даволі лёгкіх паводзін і любіла жыць раскошна. І гэта Гальша Леўчыка трохі насцярожыла. Ён нават заехаў у Дзярэчын да свайго сябра Яна Пятроўскага (жыве цяпер у ЗША), каб пагутарыць пра сваю будучую жонку. Ён яго адгаворваў жаніцу на польскай дзяўчыне з Ваўкавыска. Але Гальш не паслуҳаў сябра і праз пэўны час слонімскі паэт і польская дзяўчына Зосья ўзялі шлюб.

Вельмі цяжка жылося Гальшу Леўчыку з Зосіяй Ляўковіч. Яна яго не кахала і не берагла, а жыла, як хацела сама. Усе зберажэнні мужа жанчына праз некаторы час поўнасцю расхода-

вала. А ў гады вайны за ёю сачыла нямецкая паліцыя, якой не падабаліся яе частыя выезды ў Варшаву. Паліцыя ўзяла ў яе распіску аб нявыездзе са Слоніма. Зося ўсё ж працягвала свае паездкі. Яе хутка арыштавалі і ў камеру паліцыя падаслала правакатарку, якой жанчына расказала, што яна захоўвае ў падушцы польскі сцяг з арлом. На кватэры немцы сапраўды знайшли сцяг і незадоўга пасля гэтага ў 1942 годзе яе расстралілі на Пятралевіцкай гары каля Слоніма.

Гальш Леўчык цяжка перажываў страту Зосі, відаць, моцна яе кахаў. У 1942 годзе са Слоніма ён падаўся ў Варшаву, каб выратаваць сваю кватэру і архіў. Прыбыўшы туды, ён дабраўся да свайго дома і кватэры. Але ў ёй ужо жыла іншая сям'я, якая нічога не ведала пра папярэдніх кватарантаў. Так наш зямляк застаўся без жонкі, без кватэры і без архіваў. У акуніраванай немцамі Варшаве ён моцна галадаў, а ў пачатку 1944 года паэта не стала.

Да гэтага кароткага жыцця пісуру Гальша Леўчыка трэба дадаць і самае галоўнае. Ён быў цудоўным паэтам. Першы зборнік вершаў „Чыжык беларускі” выйшаў з друку ў Вільні ў 1912 годзе. У 1980 годзе беларускі літаратуразнаўці Янка Саламеўчік сабраў і апубліка-

ваў асобнаю кнігу яго выбраныя творы пад загалоўкам „Доля і хлеб”.

Чытаючы вершы Гальша Леўчыка, які ён напісаў 70-85 гадоў назад, адчуваеш іх сённяшнюю актуальнасць, злабадзённасць і смеласць. Некалькі строф з розных вершаў так і хочацца працытаваць:

* * *

— Чыжык, чыжык, дзе ты быў?
— Я на Белай Русі жыў:
Бачыў слёзы, жалю крык,
Як гаруе там мужык...

* * *

Чаму ўсё праўда дзесяці гіне?
Ні ў кога ласкі к чалавеку...
Калі ж бяды нас гнуць пакіне?
Калі ж у нас не будзе здзеку?

* * *

Дружна, брація, будзьма ў згодзе,
Ці ў нядолі, ці ў прыгодзе,
І злучымся ў шнур, як гусі,
На дабро ўсёй Беларусі.

* * *
Пара беларусам, пара
Для роднага краю стараца,
Для долі, свабоды, добра —
За шчасце, народ свой змагаца!

* * *
Хто адрокся сваіх,
Хто стыдацца нас стаў
І прыліп да чужых, —
Каб ён свету не знаў!
Мову родную хто
Пазабыў, асмяяў,
Загубіў за нішто, —
Каб ён свету не знаў!
Хто з народам не жыў
І карысці не даў,
Хто сваіх не любіў, —
Каб ён свету не знаў!

Гэты артыкул я напісаў з нагоды 120-годдзя з дня нараджэння слонімскага паэта Гальша Леўчыка. На жаль, юбілей не адзначаўся ні ў Слоніме, ні ў Мінску, ні ў Вільні, ні ў Варшаве. А шкада... Даруйце нам, дзядзька Гальш.

Сяргей Чыгрын

Гальш Леўчык, 1941 г.

Выстаўка старых дакументаў

У Гарадской публічнай бібліятэцы ў Гайнавіцы працуе выстаўка старых дакументаў жыхароў Гайнавічыны, выдадзеных у час першай і другой сусветных войнаў і ў міжваенны перыяд.

У чытальнай зале экспануюцца пашпарты, ашчадныя кніжкі, кніжкі зарплат і іншыя дакументы, газавыя лімпі і прас, сабраныя сябрамі бібліятэкам: Тамашом Чэпелем, Артуром Ці-

ханюком, Вальдэмарам Яжэўскім і Яцкам Унук-Гугнацкім, а таксама фатаграфіі з бібліятэчнага архіва. Самыя старыя пашпарты ў нямецка-беларускай і нямецк-польскай моўных версіях выдадзены былі нямецкімі акупантамі ўладамі ў 1916 годзе. Побач з старымі дакументаў заходзяцца дэталёвымі тлумачэнні.

(ам-3)

Як пачалі выступаць? Гэта атрымалася пад... прымусам.

— У горадзе быў агляд мастацкай са-мадзейнасці і патрэбна было ад кожнай школы прадставіць сямейны ансамбль, — працягвае свой аповед спадарыня Лідзія, у аўтобусе, якім ансамблі прыеха-лі на вустып на беларускі фест у Семяноўку; за шыбамі дождж ужо не церу-сіць, а ліе, ды гледачоў на школьнімі пляцы паменшала ненашмат. — Асобы, якія ў нашай школе адказвалі за арганізацію культурных мерапрыемстваў падышла была да мяне: ой, Ліда, Ліда, трэба нам за чэсць школы змагацца, прыдумай што-небудзь. Наш Віталік быў тады (больш за пяць гадоў таму) зусім маленькі, мы далі яму лыжкі, каб стукаў імі ў час выступлення, і вырашы-лі выступіць за школу...

Прыйшлі былі на той агляд, ды толькі зайдзілі на сцену, як малому не спадабалася тое, што мае стукаць лыжкамі. Сталі Сахоні іграць, а найменшы раскідаў тяя лыжкі па баках і ў плач: „Фу, мама, ты кепская!” Гледачы і камісія сталі смяяцца. Сахоні іграць не пераста-лі, хоць здавалася, што выступленне правалілася. Ды атрымалі тады другое

месца ў Лідзе! Пасля выступілі на дзень нараджэння школы...

У Польшчы сямейны ансамбль Сахонія не першы раз. Ёсць такі горад Добрэ Място, дзе адбываюцца агляды ся-мейных калектываў.

— Гэта сапраўды цудоўнае, добрае места! — усміхаецца спадарыня Лідзія.

— Атрымалі мы туды запрашэнне. Рыхтаваліся, баяліся (не жарты, усёй сям'ёй за мяжу ехаки!) і ўрэшце вырушилі. Нас прымаюць там цудоўна. Гэты фесты-вал — не так конкурс: „хто з вас леп-шы”, а агляд. Сямейныя ансамблі прадстаўляюцца і эстраду, і фальклор, і ін-шае. Не адзін раз нас туды запрашаюць. Шкада толькі, што выбрацца ўсёй сям'ёй за мяжу — справа няпростая. Вось што здарылася на мяжы ўчора (8 жніўня): Кузніца была закрыта, нас не хацелі пратусіці і мы ўжо баяліся, што не паспеем даехаць на фестын. І хоць дождж, прыём тут цудоўны (мы першы раз на Беласточчыне)...

Праўда і тое, што выступленне Сахонія разагнала. А Віталік сёння ўжо не плача, а спявае і скача!

Міра Лукша
Фота аўтара

Рассяянныя Сахоні

Хто сапраўдны аматар песеннага ма-
стацтва? Хто і дома пяе, як дыхае, а не
толькі на сцэне ці эстрадзе. Сям'я Са-
хонія з беларускага Ліды прыехала да
беларусаў Беласточчыны, каб разам

з іншымі спевакамі прынесці радасць
землякам. А хто гэта яны?

— Тата Мікола, мама Ліда, і троє дзе-
зятак нашых, — кажа Лідзія Сахонь, —
Святлана, Волечка ды Віталік.

Спевы Сахонія разагнали хмары над Семяноўкай.

Літаратура-мастакая старонка

(487)

Васіль БАРШЧЭУСКІ (8.02.1931- 15.08.2000)

Арэлі (Дужы Ясё)

Славутай была некалі Носкава карчма. І пабудавана яна ў вельмі выгадным для Носкавых інтарэсай месцы. Навокал не пуста, паракідаліся шматлікія вёскі — Бандары, Багнюкі, Рыбакі, Рудня, Боўтырыкі, Лука, Слабодка, жыхары якіх былі штодзённымі на-ведальнікамі Носкавай карчмы. Тады не было яшчэ ў вёсках крам, а ў Носкавай карчме — чаго толькі душа твая захоча. Ад тоненъкай іголачкі аж па пукаты гарнец гарэлкі — усяго было тут поўна.

Ля самай карчмы праходзіў шырокі, добра ўезджаны гасцінец. З аднаго боку ён вёў у Нараўку, адкуль рукой падаць да Гайнаўкі і Белавежы, а з другога — праз нарваўскі брод, у Бандары. Там раздвойваўся. Пойдзеш налева, праз Міхалова, патрапіш у Беласток, а направа — праз Ялоўку, — дабярэшся да Свіслачы, Ваўкавыска. Калі пажадаеш, можаш ісці далей, углыб Беларусі. Хоць да самага Мінска...

Па гэтым гасцінцы ў розных напрамках штодзень паўзлі сялянскія фурманкі. А Носкава карчма так і маніла, так і цягнула ў свае шырокія дзвёры. Як жа было не зайсці, як не пакаштаваць Носкавага піва, як не кульнуць гарнец гарэлкі, ды не закусіць смакавітым селядцом з цыбулькай, а то і кругам прысушанай, прыемна пахнучай часнаком ды гарчышай каўбаскі.

Найбольшы рух у Носкавай карчме быў вясной, калі, узбураная цёплымі праменнямі сонца, рака рвала тоўстыя аковы льдоў, бурліла і сваімі злоснымі магутнымі хвалімі крышыла лёд на дробныя кавалачкі ды гнала яго ўніз

Міг у Месце

Марыся доўга не магла заснуць, вярнуўшыся з Места. Стаяў перад яе вачамі профіль Алеся, прыгожы і вытанчаны — так карцела яе схапіць алоўкі і маланка накінцу гэты міг на паперу; гэты шляхетна вырысаны нос, вусны, валівы падбародак... Алесеў твар, натуральна як намаляваны алоўкам, пастэльны, яшчэ больш трапятка шчыміўся ў далікатнымі вячэрнімі мроўве, у ветры з-над ракі, у берагі якое Места ўшчапервалася ад стагоддзяў. Марыся ад цямна да цямна блукала па крывых вулках з фотаапаратам, пастэлямі, з паперынамі розных фарматуў, на якіх поспехам старалася ўвекавечыць міг. На лістах тых і занатоўваліся слова-вершы, сталі паяўляцца і заўрысы Алесевага профілю. Не ведала, што гэта якраз яго малое — падсмейвалася, што робіць гэта як сам Аляксандр Пушкін, раскідаючи партрэты сваіх сяброў між вершаў, бы засушаныя матылі ці кветкі. Аздоба? Маўклівы чытат слоў таемных?.. І раптам, седзячы на партрэсканай лаўцы, загледжаная на крывы вугал камяніцы, цікава асветленай вечаровыем сонцам, які так адмы слова з'яўляўся ў яе блакноце, убачыла яго — Алеся. Ён сядзеў побач яе, той

да Тыкаціна і далей, аж да самага шырокага Буга.

У таі час стары Носка ў круглай ярмолцы, якой ён, мабыць, ніколі не скідаў са сваёй пасівелай галавы, выходзіў на ганак карчмы і, зрабіўшы над паморшчаным ілбом казырок з шырокай длані, прыжмурыўшы очы, узіраўся ў далечыню ўзбуранай ракі.

— Рушыла, нарэшце, — шантай ён, радасна ўсміхаючися цёпламу сонцу. — Хутка пачненца арэлька, пойдуды плыты. Будзе гешэфт, будзе вялікі гешэфт! Трымайся, Носка! — падбадзёрваў сябе карчмар.

Не памяляўся стары Носка. Яшчэ не паспявалі сплыси ледзяныя крыгі, а ўжо працаўтвы і не менш крыклівыя арэльшчыкі гналі доўгія плыты стройнай белавежскай драўніны.

„Наляж на адбежак! Прытрымай цалем!“ — далёка над ракою несліся воклічы арэльшчыкаў.

Большасць арэльшчыкаў — тутэйшыя сяляне, жыхары прынарваўскіх вёсак. Аднак нярэдка ў іх арцелі можна было сустрэць і далёкіх — панурых лясных людзей з глыбіні самай пушчы, часам худых, змораных цяжкай працай і спрадвечным недахопам ежы палешукоў.

Цяжкая праца ў арэльшчыкаў. Не кожны зможа доўга вытрываць у пякучай халоднай вадзе. Прастуда і сухоты — вось неадлучныя спадарожнікі іх цяжкага жыцця. Не з роскаши ішлі на арэльку сяляне. На прадвесні дзеткам іх хацелася хлеба. Арэлька ж была адзінным сродкам нешта зарабіць. Таму людзям не прыходзілася лічыцца са сваім здароўем.

самы, чые партрэцікі пярэсцілі сотні лістоў, змарнаваных, як казала мама, што бэсціла Марысю за тое, што трациць час на глупствы і пары свае знайсці не можа, а ўжо ж пара...

Цяпер хадзілі былі па Месце разам. Марыся амаль кожны тыдзень пераяджала дзяржаўную мяжу на аўтобусе, на здзіў мытнікаў, без нічога, што валахлі іншыя турысты. Званіла. Яшчэ былі разам, калі пачынала тужыць. Найчасцей маўчалі. Або хадзілі да беларусаў. Там было многа крыку пра нямеючу мову. Алесь і Марыся не нямыя былі, таму не кryчалі. Пра сябе таксама не гаварылі. Толькі пра Места. Свято, раку, вечер. Час. А пра гэта няма патрэбы гаварыць, гэта ёсць.

Вярталася Марыся дадому. А дзе дом той...

Апошні раз сустрэліся. Ты мянене кінеш, сказаў Алесь. Ён ведаў. Ён — прыстые рабочы. Нецікавы. І лепш будзе, каб душу не вярэдзіць, ісці кожны ў свой бок. Не трэба яму даваць надзею, бо няма надзеі ні ў Месце, ні ў Краіне, ні ў Свеце. І ні слова не памогуць, ні малюнкі, ні простая Алесева праца, каб было іначай...

Гэта было не так даўно. А мо ўжо вялікі тому?.. Места стаіць, як стаяла. Ды рака падмывае берагі, падмывае...

Міра Лукша

Дагнаўшы плыты да пераезду, што паміж карчмой і Бандарамі, арэльшчыкі затрымліваліся. Так ужо здаўна вялося, што адпачынак рабілі тут. Примацаўшы плыты ля берагу, яны гаманлівымі группамі накіроўваліся ў карчму. Трэба ж перадыхнуць, развесяліць сумныя душы.

Людзі, прагненыя вясёлай гульні і выпіўкі, накіроўваліся ў Носкаву карчму. Больш спакойная і ашчадная — у Но-

— Грунт — то гешэфт, абы рух, — кажа Носка.

А што найважнейшае ў Носкі, дык гэта здаровая, як рэпа, ды гібкая, як арэльская леска, дачка Рузя. Калі, падвыпіўшы, арэльшчык не зусім ветліва прыложыць сваю здраўяцкую руку да Рузінага пругкага сцягена, яна ніколі не пакрыўдзіцца за гэта. Ну што ж, грунт — то гешэфт, як кажа тата Носка.

У таікі дні на пераездзе пачынаеца сапраўды кіпучае жыццё. Цэлы дзень у Носкавай карчме балююць вясёлыя гулякі. А вечарам на беразе ракі ўспыхваюць трапяткі агні, і задушэўныя песні не змаўкаюць амаль да самай раніцы.

„...Э-э-э ўхнем! Э-э-э ўхнем!..“ — недзе далёка над туманай ракой нясе рэха любімую песню арэльшчыкаў.

Амаль самым найцікавейшым у гэтыя дні — былі традыцыйныя спаборніцтвы арэльшчыкаў.

„А ну, давай падужаемся!“ — звяртаючыся да падвыпіўшыя арэльшчыкі адзін да другога.

У момант вакол барцоў узікае круг, і людзі з захапленнем сочыць за яраснай барацьбой. Вядома, што выйдзе пераможцам, таму і агульная пащана, і аўтарытэт, і, што найважнейшае, з ім кожны хоча выпіць.

Аднойчы з кампаніяй гулякаў у Носкаву карчму зайшоў высокі, як дуб, здавяка арэльшчык з далёкай лясной вёскі Качкі — чорны, як цыган, Цімоха. Калі кампанія падпіла, пачаліся спаборніцтвы. Цімоха ўжо з дваццаць арэльшчыкаў паклаў на лапаткі, і ніхто ўжо не адважваўся яму супраціўляцца.

— Ды што ж гэта, салома, а не барцы! — з пагардай гаварыў Цімоха, — не паспееш дакрануцца, а яны ўжо ногі падгінаюць.

Цімоха так разышоўся, што нават у карчму не стаў пускаць тутэйшых арэльшчыкаў.

— Сорам з такім смеццем мне піць!

— гаварыў ён.

— Бядя! — загаманілі арэльшчыкі.

— Гэта ж ганьба для ўсёй нашай ако-

[працяг ↗ 8]

Алена АНІШЭУСКАЯ

Да паэтаў

Нібы малітву перад сном

чытаю верши любімага паэта.

Нікому не хвалілася гэтым,

што ночы непраспала я не раз,

што часта ў памаліца не паспела

таму, што ў сэрцы загарэлась

агнём страфа цудоўная...,

А метафара!? Яна

чароўнае давала захапленне —

Паэты, Паэтэсы, столькі вас

Я ўжо любіла!

Колькі з вас памяць пасяліла

а колькі нібы з'ява прамінулі

пакінуўшы хвіліну захаплення

у майм сэрцы.

Яно ўжо стомленае

але ўсё яничэ б'еца

шукаючы дабра і прыгажосці.

Таму, кожны ваш новы верши

жаданым госцем у мяне.

Паэты, Паэтэсы, столькі вас

Я ўжо любіла!

Колькі з вас памяць пасяліла

а колькі нібы з'ява прамінулі

пакінуўшы хвіліну захаплення

у майм сэрцы.

Яно ўжо стомленае

але ўсё яничэ б'еца

шукаючы дабра і прыгажосці.

Таму, кожны ваш новы верши

жаданым госцем у мяне.

Міхась АНДРАСЮК

Трава

Трава. А травой заастаюць

і раны, і сцежскі.

І аднолькава пахнущы кветкі,

што растуць на слядах

і мяча, і ступні.

Трава. А травой заастає

і верши, і праклён.

І паэтам, і снайперам грудзі

затульвае адна

пакорнай маці.

Вольга РУСЛКА

* * *

Астатні пакецик гарбаты —

Але ёсць не астатні дзінёк...

Даіседжу перастук глухаваты —

Гародню баюкае змрок.

А думкі ўцякаюць у засень

Надзеяў і казачных мар:

Шапоча падказаю ясень,

Прамоклы будынкаў ашвар.

Санкт-Пецярбург

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

На бацькаўшчыне Пятра Сергіевіча

Стайрова — сяло з раскінутай доўгай вуліцай паўз Богінскае возера. Зараз тут запаведнік „Браслаўскія азёры”. Адсюль недалёка да мяжы з Літвой і Латвіяй. Жнівенскі поўдзень 2000 года.

— Цётка, як вас завуць? — зачаплі мяне на вуліцы цікаўныя малечы.

Дзяўчынкі гулялі побач вясковай крамы. Невыпадкова. У краме працавала іх бабуля, якая адным вокам сачыла за непаседамі. У Стайрове, роднай мясціне мастака Пятра Сергіевіча, якая распаяложаная над чарапоўным Богінскім возерам, зараз нямнога дзяцей. Толькі ў час кані-

Дзеци са Стайровага.

кул вуліца напаўняеца дзіцячым гоманам.

— А адкуль цёця да нас прыехала? — папыталі мае новыя сябры.

Калі пачулі, што з Польшчы, узрадаваліся. Бацькі дзяцей, артысты цырка, таксама зараз у Польшчы, на гастролях.

Пасля памятнага здымка, дзеткі ішлі за мной следам, быццам кураняты за куркай. У такой кампаніі я думала пра мастака Сергіевіча. Пётр Сергіевіч якраз вельмі любіў

маляваць партрэты дзяцей са сваёй роднай вёскі. Адзін з яго твораў я пабачыла ў хаце Раісы і Мікалая Верштутаў. У іх драўляным доміку і сёння вісіць карціна малой Раісы (з дома Свіла) і яе бабулі. Карціна, як сказаў гаспадар, уznікла ў 1939 годзе. Зараз становіща яна не толькі дарагім сямейным партрэтам, але і нацыянальнай каштоўнасцю беларускай дзяржавы.

Ганна КАНДРАЦЮК
Фота аўтара

Партрэт Раісы Вершуты з бабулай.

Сяргей ТАРАСАЎ

Куды бягуць рэкі

(казка)

Даўным-даўно на нашай планете не было ні рэк, ні азёр, ні мораў. Уся вада збралася ў адным месцы, якое назвалі акіянам. Навакол яго ўзвышаліся крутыя панурыя горы і вулканы.

Акіян толькі нарадзіўся і хоць быў вялікі, але, як усе дзеці, цікаўны і дапытлівы. Яму вельмі хацела-ся ведаць, што там за высокімі га-

рамі, за вулканамі? А горы, як строгія нянькі, не адпускалі яго ад сябе. Акіян і прасіўся, і лашчыўся да іх цёплай пяшчотнай хвалі, але яны былі няўмольныя.

Тады акіян гневаўся і са злосцю штурляў у горы прыбярэжнае каменне.

Аднойчы ён убачыў, як на бераг наляице магутны вецер і, падымаючы пясок і каменне, кідаў далёка за горы.

— Вецер, — звярнуўся да яго акіян, — перакінь і мяне цераз горы.

Вельмі ж хочацца паглядзець, што яны ад мяне хаваюць.

— Вялікі ты, — адказаў вецер. — Не здужаю. Але паклічу на дапамону сваіх братоў. Паспрабуем разам.

Паклікаў вецер братоў. Колькі іх было — ніхто не ведае.

Сабраліся вячры разам і дружна пачалі падымаць ваду. Але як ні стараліся, не змаглі ўсю падняць.

Тады вячры ўзялі вады, колькі змаглі, і разляцеліся. Доўга вандравалі яны па свеце, пакуль не выблісці з сіл. А змарыўшися, сталі вызы-

Вершы Віктара Шведа

Гульня ў лекара

У лекара гуляюць дзеці
У час канікулаў у хаце.
Лекарам зрабіўся Пеця,
А пацьютам яго брацік.

— Такой хваробы, мілы Жэня,
Нават і ворагу не зычу.
Хварэш лёгкіх запаленнем,
Пажарную каманду клічу.

Колькі ног мае конь?

— Адкажды ты мне, Лявонь,
Колькі ног мае конь?
— Вось лікі дакладныя:
Дзве пярэднія і дзве заднія.

А што найбольш цікавае —
Дзве левыя і дзве правыя.

— Па-твойму, — кажа Зоя, —
Ног конік мае восем.

Два коцікі

Два коцікі дачусі
Прывезлі з Беларусі.
Адзін коцік плюшавы,
А другі жывы.

Кошачкі жывое рысы —
Што завуць яе Мэлісай,
Што яна заўсёды ў хаце
Хоча толькі забаўляцца.

І калі ж тут павучыцца,
Калі кошачкы не спіцца,
Калі кацяня малое
Быццам срэбрайка жывое.

валяцца ад цяжару, і вада заструменіла на зямлю. Вяслыя раўчукі, апынуўшыся на волі, дурэлі і забаўляліся, а зліўшыся разам, утваралі паўнаводныя рэкі. Як і раўчукі, тыя беглі ў розныя бакі. Але вось дзіўна: куды б ні беглі, усё роўна вярталіся да акіяна, каб расказаць яму, што бачылі і чулі.

А бачылі яны шмат чаго на свеце. І не адно ўжо тысячагодзе сябруюць з акіяном, які за гэты час пастарэў, супакоўся, і яго нездарма завуць Ціхім акіяном.

Барысаў камень у Полацку каля Сафійскага сабора.
Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Уладзімір АРЛОЎ, Адкуль наш род

Барысаў камень

Прыехаўшы ў Полацк, на высокай гары, дзе стаіць Сафійскі сабор, вы ўбачыце вялізны чырванаваты камень. На ім высечаны шасціканцовы крыж і старадаўні надпіс. Гэта зроблена загадам старэйшага Усяслававага сына князя Барыса. Ідучы на вайну, князь прасіў Бога дапамагчы. Камень так і называюць — Барысаў.

Князь Чарадзей меў яшчэ пяцёра сыноў. Яны кіравалі рознымі гарадамі Полацкага княства, аднак, ка-

лі трэба было, злучалі свае дружыны і разам адстойвалі незалежнасць. Сярод нашчадкаў Усяслава было нямала храбрых ваяроў і таленавітых палкаводцаў. Але найбольшую славу пасля князя Чарадзея прынеслі Беларусі не воіны. Гэта зрабіла ягона ўнучка Еўфрасіння.

Адна стараякіная кніга называе Еўфрасінню арлом, які праляцеў па небе ад заходу да ўсходу і, як прамень сонечны, прасвятліў усю зямлю Полацкую. За што ж заслужыла яна такія прыгожыя словаў? Пра гэта — наша наступнае апавяданне.

(працяг будзе)

Ружовая рэчаіснась

Наогул мы не любім крытыка-ваць. Рашаёмся на гэта толькі тады, калі пускаюць нервы і ўжо нельга прыкідвацца здаровым чалавекам, як і ў гэтым менавіта выпадку. Тандэтныя газеты, накіраваныя да моладзі, асабліва дзяўчат, апошнім часам надта папулярныя. Чаму? Мы рашилі разгарнуць старонкі тако-га часопіса.

Газета... Не надта яна амбітная. Не прыводзім загалоўка, каб не рабіць рэкламы. На вокладцы дзве са-лодкі ідыёткі з усмешкамі ад вуха да вуха, і ўжо гэтага хопіць, каб расхварэцца. Гартаю аднак далейшыя старонкі.

У сярэдзіне

Здымкі

Сотні шчаслівых маладзёнаў і дзяўчат, са штучнымі ўсмешкамі, далёкімі ад рэальнасці. Сапраўды, цяжка зразумець, чаму некаторыя рэдактары прапануюць увазе чытача такі нерэальны вобраз сучаснай моладзі. Варта паглядзець іх, калі кіпіць у вас энергія і радасць. Змена настрою гарантаваная.

Парады

У стылі — не куры, гэта пагражает цэлюлітам; не выпівай — твой твар зробіцца шурпаты, а на нагах вырастуць буйныя валасы і будзе проблема з дэпіляцыяй. Мэта высакародная, метады не надта.

Мода

Паненкі са сваімі ўсмешкамі ў безгустоўным адзенні, якое надзявае на сябе адно адчайны. Рэдактары старонкі дапамагаюць, як могуць, у вырашэнні нашай проблемы. Калі, на ўсякі выпадак, нешта прыйдзеца нам па гусце, між ін-

шым, таму што ўсе гэта адзываюць, побач заўважым адресы крамаў і цэны. У гэты момант мы можам пачынаць жабрачую акцыю (наведваць больш заможных сямейнікаў), з мэтай раздабыць касу — цана прапанаванай вонраткі рэдка выступае без трох нулёў.

Псіхатэст

Правер, ці твой хлапец цябе ка-хае (трэба выбраць адзін з дадзеных адказаў)?

- а) твой хлапец цябе ка-хае,
- б) твой хлапец цябе не ка-хае.

Рашэнне

Большасць адказаў а): твой хла-пец цябе ка-хае.

Нічыя: твой хлапец можа цябе ка-хаць, але гэта не абазначае, што ён цябе сапраўды ка-хае.

Крыжаванка

Гарызантальна: імя Энрыка Іг-лесіяся.

Вертыкальна: назоў фірмы, якая вырабляе крэм нанач.

Гараскоп

Неўзабаве лёс абдорыць цябе сюрпризам. Ты выйграеш стары пыласос на фантавай латарэ, знайдзеш на вуліцы капейку, твой сабака напіша табе пісьмо. Словам, усё на добрай дарозе. Памятай, аднак, што нельга табе сесці ў ліфт! Гэта пагражает катастрофай.

Вывады

Сечка, сечка і яшчэ раз сечка. Прыгожыя карцінкі, нуль зместу. Ведаю цікавейшыя газеты.

**Міхась СЦЕПАНЮК,
Марлена НАЖЫКОЎСКАЯ
„Поліс 2000”, Нарва**

Mačej Barščėjuskis приехаў у Бандараў памагаць бабцы і дзедку.

Памочнік

Мацей Баршчэўскі сам заціка-віўся, хто гэта такі ходзіць па Бан-дарах і шукае адну старэнкую ба-булю, якая можа многа расказаць пра былое. Тая бабуля паехала да сына ў Беласток, а жыла ў дому Мацеевых дзеда з бабай — Жэнінага ды Аляксандравага. Дык талковы другакласнік адразу пабег па ба-бку Жэню ды прывёў да мяне; мо ў чым трэба памагчы?..

Мацей ходзіць у школу н-р 49 у Беластоку. Школу любіць, ды яшчэ больш вёску. З Бандароў па-ходзіць ягоны тата Ян, што працуе на пагранцаставе, а мама, Галена, настаўніца, таксама з вёскі, сусед-ніе — з Новай Волі. Мо таму Ма-цейка так любіць цудоўныя пры-нарваўскія краявіды.

— Зямлю наш унучак любіць, —

кака баба Жэня. — Уесь час рупіць мяне на поле ісці. Ідзем вось буль-бы ў капаць, зелля нарваць.

Зелле будзе для казы з казляніта-мі ды паразяц. Ага, і куры ёсць ту-така... Паказвае Мацей старую, хоць усё элегантную каляску сваёй сястры — у гаспадарцы нічога не змарнуеца, зелле ды бульбу на гэ-тым вазку прывязуць з бабай з по-ля. І на трактары любіць ездзіць працаўніты Мацей, хоць мо і нельга малым... Цікавіцца, як і тата, ме-ханікай. А мяркуе ў будучыні стаць паліцыянтам, як і шмат іншых хлопчыкаў і вясковых, і гарадскіх. Пакуль што, памалюе яшчэ брамку ды плот... Ага, і, пакуль у школу, паўспамінае пра канікулы. Бо на моры быў! На Балтыцы. Хвалі якія былі! З нядзелі на панядзелак, вось, такі штурм расхадзіўся! Будзе пра што расказаць у школе!

**Міра Лукша
Фота аўтара**

Польска-беларуская крыжаванка № 36

Запоўніце клеткі беларускім словамі.

►		▼	Sklep	▼	Ślad	Woźnica	◀
Liczba	Gazeta		Zenit		Turów		◀
Iks	►		▼		▼		Adam
	▼	►					▼
	Meduza	►					
					Rząd	►	
	Kran	◀			Oka	►	
Motyw	►						◀

Адказ на крыжаванку н-р 32: Убор, контакт, норка, яр, саўна. Фан, нос, футра, Баку, какон, астра.

Табака ў Каунаскім музеі

Высокі, бела-чырвоны будынак у каунаскім стылі, на якім красуецца надпіс „Каунаскі музей”. Уваходзім усярэдзіну і бачым карціну Генрыка Катоўскага „Пастэрка ў Картузах”.

Першая зала. У яе цэнтры прыла-ды для рыбалоўства. Увагу звяртае лодка-длубанка („сзо́лно”) і сетка для лоўлі з лодкі („vata”).

Станіслаў Шлыхт з д'ябальскай скрыпкой.
Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Наступная зала знаходзіцца на гары. Насупраць лесвіцы каунаскія ноты. Калісці служылі яны кауна-бам у якасці алфавіту. Алфавіт да-памог каунакам стрываць часы германізацыі.

— Зараз яго ахвотна вывучае моладзь, — сказаў нам экспкурсавод Станіслаў Шлыхт.

У чарговай зале, на паверсе, су-стракаем народнае мастацтва. Тут каунаскія вышыўкі, мясцовыя ўзоры ды способы выканання.

У шостай зале паказаны пасаг дзяўчыны — тут стаяць рознай ве-лічыні куфры і шафы.

Апошняя зала прадстаўляе мэблю XIX стагоддзя. Вялікі стол і шэсць крэсл, раскладныя ложкі.

Па музеі вадзіў нас экспкурсавод Станіслаў Шлыхт, які пачаставаў нас табакай, як і наказвае старая каунаскія традыцыі.

**Бася АНДРАЮК
„Піявіца”**

Толік

23 чэрвяня мінула 25 гадоў. Толіку давалі толькі пару дзён жыцця. Цуд, што ўвогуле выжыў.

Анатоль Міруц.

— Як гэта было? — успамінае Анатоль Міруц з Бандароў. Спакойна,

разважліва. Суседзі кажуць, прывык, зжыўся з бядою, умее жыць... Ды чаму хвалююся я, калі першы раз бачу яго, а не чую толькі голас? Мо спадзяюся чагосьці, што цяжка самому перажыць? Або бачу сябе на яго месцы, аднагодка, які ў той час, калі я вучылася, студыяvala, бегала на сваіх нагах не думаючы, якая то гэта ласка неба быць здаровым, змагаўся з жыццём, болем, бездапаможнасцю?.. А можа таму, што, калі гаворыш з гэтым чалавекам, маеш уражанне, што ведаеш яго о-го-го колькі гадоў! Бы гэта твой брат, які можа быць твайм прыкладам? Цярплівасці, стойкасці, спакою?..

... Як гэта было? Як у большасці выпадкаў звязаных з пашкоджаннем пазваночніка. Скочыў у ваду. Скакаў у Нарву заўсёды. Праз год, пакуль у школе быў, змянілася русло ракі. Нанесла пяску, зрабілася плыщай. Раніцай у той чэрвеніцкі сонечны дзень адзін на вадзе, у тым самым месцы,

і нічога. Калі б адзін быў у другі раз, не справіўся б. Набраў ужо ваду ў лёгкія, страціў прытомнасць. Адчуў толькі, што хтосьці ўхапіў яго за валасы.

— Было вялікае пашкоджанне, падражэнне. У мяне ёсьць цалкавіты брак перадатачнікі з мозгу на апошнія органы. У той час такіх даследаванняў не рабілі, толькі ў 1992 г. такую апаратуру дасталі з Англіі. Праверылі, што імпульсы з мозгу затрымліваюцца ў тым месцы, дзе быў вывіх. Пастаяннае месца пашкоджання ў такіх выпадках — 5-6 пазванкі. Вывіх — горш пералому. Ляжаў бесперапынна ад 23 чэрвяня 1975 г. да 31 кастрычніка 1977 года. Не ляжаў бы так доўга, ды дастаў пролежняў. На баках скора прырасла да касцей, нават цяпер не магу ляжаць на баку. Варшава — Канстанцін — Варшава, а пасля дахаты. Наставілі пазванок, рэабілітавалі. Мелі рабіць аперацыю, але гэта не мела сэнсу — спіннога мозгу не падаўші. Нідзе ў свеце. Дарэмна рэзкалі б. Дадому прыехаў — ужо стаяў гэты ложак. Тады ўсё на выпіс можна было атрымаць. У час новых „рэформаў” шмат з гэтым проблем... Гэтыя паясы памагаюць мне пры перавяртанні, сяданні на каляску...

... Пальцы ў мяне няспраўныя, магу памагаць сабе запясцямі. А пішу вось так, праз пальцы, ці сяджу, ці ляжу, і вуснамі памагаю... Калісі належаў да карэспандэнцыйнага клуба, дык па 5-7 лісту пісаў штотыдзень... З-за інваліднасці, выбраў інвалідаў для карэспандэнцій. Кантакт трymаў пару гадоў. Усё цяжэй было пісаць. Ды і пра што? „Як спаў, што з'еў, што зрабіў!?” А калі працягнулі тэлефон — то звоніцца. Адзін аднаму перадае інфармацыі пра абсталіванне; вельмі складана цяпер набыць запасныя часці для прылад, калясак, часам трэба выпісваць з-за мяжы, з электроннага каталога „Конрада”, здабываўшаваць нават па здымках, цераз знаёмых. Каштуе гэта шмат. Колцы калегу, для ручнога вазка, жонка калегі купіла ў Амерыцы — па 150 долараў за два, 20 см вышыні, 2,5 см шырыні. Сам не дастанеш цяперака — то будеш нерухомы.

... У майскія швянкуюць тормаз і акумулятар. Уклай звычайны

аўтамашыны, кіслотны, пускавы, а трэба „тракцыйны” — цягавы. Толькі што тракцыйны каштуе 366 злотых, а трэба іх чатыры. А кіслотны — выкінеш праз два гады. На новым кіслотным заеду ў Рудню, аб'еду вал, вярнуся, спакойны, што не стану ў дарозе. А каляска аграмадная, цяжкая.

... Што ты, часу ў мяне няма! І так штодзень! Ёсьць рэчы, якія трэба зрабіць, бо яны да жыцця партгубныя — вось такія як гэты рэгалік, каб усё мець пад рукой — музычную апаратуру, часопісы, канверты, касеты, прылады для працы... Вось ручка да каляскі, каб трymаць левай рукой, бо стартэр — у правай, каляска ёсьць электронная, на джойстык... Зімой мяняў пашкоджаную стацыйку — уключальнік запальвання, бо вазок мог пасярод вуліцы затрымамца на месцы, і ні ў зад, ні ўперад. Калі б не тая ручка, я б вылецеў з каляскі. Тармазіць не лагодна, а раптоўна... Тут лежачы трэба мець гэтыя калочки-видзільны рознай даўжыні, каб дастацца куды далей рукою... Не маю часу вольнага. Як толькі зраблю тое што мне трэба, то толькі разглядаюся, за што ўзяцца. Тады раблю штосьці прыгожае — вось як тая шкатулка, рэзбленая, выпаленая. Лямпы, мэблі, кветнікі... На шкатулку мушу прысвяціць з пяць месяцаў. Гэта для скаратання часу... Радыё, тэлебачанне. Весткі з усяго свету — спадарожнікавы камплект; з кінематографічнай прадукцыі, на жаль, папраўдзе няма чаго глядзець, усё амерыканізавалася. Фатаграфія. Мой знаёмы ў Беластоку рэзбіць у кары. Хто можа, спортам займаецца, як Галіна Сабалеўская, алімпійскі майстар спорту, цяпер замужняя, маці, Тадэвуш Тышкеў, што ў беластоцкай баскетбольнай дружыне іграе... Аня Шымак кончыла тэхнікум фізіятрапіі ў Беластоку. Аня з Ляўкова ў Канстанціне пазнаёмілася з Ромкам з Катавіцкага, жывуць у Гайнайцы, памаглі яму атрымаць працу — прадае білеты, іх Марленка ўжо вялікая. Наведваюць мяне на машыне, бяруць удзел у інвалідскіх рэйдах... І Збышак Лоскат, таксама „пасля пазваночніка”, прыязджаў. PFRON (дзяржжаўны фонд рэабі-

літацыі непаўнаспраўных асоб) памагае нам здабыць гроши на будову пад'ездаў, на крэдыты на інвалідныя аўтамашыны, працу. Даля гроши на некалькі пакояў для інвалідаў у пансіянаце, што будзе Міхалоўская гміна, ды яго маюць прадаць камусыці.

... Ці ўяўляю, што рабіў бы, калі бы не інваліднасць? Напэўна быў бы на сваім. Не люблю канвеернай работы, як у фабрыцы. Мо ў будаўніцтве рабіў бы, мо на гаспадарцы. Быў жа гэта толькі пачатак маёй вучобы ў прафесійнай школе, меў намер вучыцца далей... Нічога з гэтых пла nau не атрымалася.

... Ваколіца харошая. Бандары, Рыбакі, возера. Еду ў краму за пакупкамі, пасля на возера. Вітак Лукша пад сваёй крамай зрабіў пад'езд. У бар можна ўехаць на ўзлае піўцо (специяльна для мяне греюць яго... на мікрахвалевай печцы, бо горла ў мяне слабое), ды цэны там „баровыя”, пагутарыць з людзьмі. Калі будаваўся газаправод, з усея Польшчы хлопцы былі, распытацца можна было пра жыщё. У нас усе вясковыя хаты маюць парогі, у гості не заедзеш. Маю яшчэ вазок электрычны, ды далей чым да аўтобуснага прыпынка не даеду, не маю ж сілы ў руках.

... У Бандарах ёсьць крыху маладых. Калі ў маім узросце, дык або пажаніліся — адна справа ў іх: радзіна, хата, праца, альбо пайшлі ў *ciag* гарэлачны. Часам сусед-кавалер прыйдзе да мяне, і старэйшы кавалер, пагаворы. Або калі што трэба, шрубку якую ў варштат... З маладымі — з двумя Марысінімі Грыцамі кантактуюцца, Міркам і Маркам. Штосьці для мяне зробяць, цікавяцца электронікай (гэта яны мне памянялі ў калясцы падшыпнікі), варштат канкрэтны маюць, яшчэ ў Вітка чацвёрка — тры хлопцы і дзяўчына, і ў Янка Буры дачка. Рэшта — на *Osiedlu*.

Пайшоў 25 жніўня Толік у бальніцу ў Беласток, на аперацию правай ныркі, бо боль невыносны мучыць яго ад 1988 года, зрабіліся дзве кісты (торбелі). Вяртацца хутка трэба, падрыхтаваць дом да зімы...

Толіка мама Зіна маўкліва прыслушоўвалася нашай размове.

Міра Лукша

з усіх сіл і — нічога, нават не зварухнуўся Ясё.

— Ну, цяпер трymацься, дзядзька! — ускрынку ў Ясё і, натужыўшыся, прыпадняў Цімоху і грунку ў яго вобземлю. Застагнала маці-зямелка. Раскінуў Цімоха шырокі руки, ды не падымаецца. На губах яго выступіла чырвоная pena.

— Не буду я ўжо, браткі, больш дужацца, — прагаварыў ён дрыжачым голосам.

Цімоху падхапілі пад рукі і павялі да ракі ў арэльскую будку. Гонар аколіцы, дзякуючы дужаму Ясю, быў уратаваны...

Шмат гадоў мінула з таго часу. Ад Носкавай карчмы і следу не засталося. Кінулі арэльку сяляне, ды і рака цяпер уже не такая. Цяпер і плыты па ёй не змаглі б пайсці, аднак памяць аб мінультым жыве ў нашых вёсках.

У летні спякотны дзень старыя дзядулі, быlyя арэльшчыкі, збяруцца на беразе ракі ля пераезду, закураць люлькі і, гледзячы ў далечыню ракі, успамінаюць былое. Асабліва любяць яны успамінаць аб дужым Ясю, абы яго незвычайнай сіле. Ад іх і пачуў я гэта.

Васіль Баршчэўскі, 1958 г.

Арэлі (Дужы Ясё)

[5 ♂ праца]

ліцы! Ды хіба ж не знайдзенца сярод нас такі, які правучыў бы задаваку-качкоўца?..

— А мо Ясё! — падказаў нехта.

— Незахоча, — адказаў другі. — Ясё не любіць хваліца сваёй сілай.

— А ўсё ж давайце пасправаюм. Мой згодзіца, — працанаваў першы.

Яны накіраваліся ў карчму Нохіма. Ясё быў тутэйшы, з Рыбакоў. З выгляду ён амаль нічым не розніўся ад іншых сялян. Шыракаплечы, прысадзісты, вельмі спакойны і працавіты чалавек. Толькі сілу меў незвычайнью. Мог адзін узваліць на сані ці калёсы любое дрэва ў лесе. А калі якое не здолываў, дык асабліва і не хваливаўся. Ведаў, што і конь не пацягне такое.

Аднойчы быў такі выпадак. На Яна вярталіся хлопцы з фэсту, які адбываўся ў Нароўцы. Падмацаваўшыся гарэлкай на станцыі, яны пачалі спрабаваць сваю сілу. Ля станцыі ляжалі 18-пудовыя чыгуначныя рэйкі. Мала знайшлося такіх, што ўдваіх змаглі падняць

з зямлі такую рэйку. Усё ж такі дзvezяць пудоў выходзіць на чалавека! Быў тут і Ясё. Ён паволі падышоў да рэйкі, узяў пасярэдзіне рукамі і, узняўшы яе амаль да барады, зрабіў абарот і лёгка палаўкы ў месцы. Прысунуўшы руку да рэйкі, якія падышоў да яго, атрымаў цяжкі ўздых. Але дык атрымаў цяжкі ўздых.

— Вось гэта дык сіла! — у захапленні прашаптаў нехта. З того часу і пачалі называць Яся дужым.

Дужы Ясё таксама арэльнічаў. Аднак гарэлкі ніколі ў рот не браў. Таму і ў Носкаву карчму не заходзіў. Затое любіць пасядзіць у Нохіма, ды цадзіць праз зубы квартачку піва, закусваючы селядцом. Тут яго і сустрэлі арэльшчыкі, ды пачалі выкладаць справу.

— Не ў тыя дзвёры патрапілі, — лаканічна адказаў Ясё, — я не дужаюся.

— Зразумей жа ты Ясю, справа тут не толькі ў дужанні. Трэба ж ратаваць гонар нашай аколіцы. Бач, прыехаў кашковец, ды разышоўся, быццам з зубр, рушыў на Ясю.

Схапілі і застылі на месцы. У Цімохі ад натугі на спацелым ілбе, быццам вяроўкі, выступілі сінія жылы.

— Нічога, дзядзечка, яны ў мяне моцныя. Дык што ж, пасправаю? — спакойна прашанаваў Ясё.

— Давай! — згадзіўся Цімохай і, развёўшы магутныя рукі, прыгнуўшыся, быццам з зубр, рушыў на Ясю.

Схапілі і застылі на месцы. У Цімохі ад натугі на спацелым ілбе, быццам вяроўкі, выступілі сінія жылы. У Ясі пачырване карак. Але ён цвёрда стаяў на нагах, бы прыкуты да зямлі. Цімохай захрыпей, напружыўся

З Афона на Грабарку

[1 ♂ працяг]

у Праваслаўнай царкве ва ўсім свеце, а найбольш — у Расії, дзе першыя копіі трапілі ў XVII стагоддзі, пры цары Аляксею Міхайлавічу і патрыярху Нікане, які заказаў копію на Афоне.

Копія іконы Іверской Божай Маці напісана манахамі скіта св. Мікалая Буразеры.

15 жніўня копія разам з афонскімі манахамі прыляцела ў Варшаву. А 13 гадзіне гэтага ж дня была яна ўнесена ў сталічную кафедру св. Марыі Магдаліны. 16 жніўня пасля Літургіі каля 18 гадзін ікону прывіталі манахі Яблачынскага мужчынскага манастира. На другі дзень, у чацвер, у мясцовасці Турна-Малая на Бугу цудатворную ікону прывіталі духоўныя і паломнікі, якія перанеслі яе да аддаленых на 10 кіламетраў Сямітыч, у царкву св. св. Пятра і Паўла. Адтуль 18 жніўня, напярэдадні Спаса, пасля Літургіі, якая пачалася а 9 гадзіне і ў якой удзельнічалі прадстаўнікі Польскай, Беларускай і Украінскай Праваслаўнай царквы, паломнікі з Беластока, Сямітыч і навакольных вёсак занеслі копію іконы на Святую Гару Грабарку. Там, а 17 гадзіне ля падножжа гары, пры крыніцы ад імя ўсіх паломнікаў і ўсіх праваслаўных хрысціян іконе пакланіліся Яго Блажэнства, першаіерарх Польскай аўтакефальтай праваслаўнай царквы мітрапаліт Сава і ігумення манастыра.

У гэтым годзе свята Спаса прыягнула ўвагу шматлікіх вернікаў. Паводле арганізатораў, на Святой Гары Грабарцы маліліся каля 50 тысяч людзей. Большую частку складалі маладыя паломнікі з Падляшскага ваяводства. Большасць з іх паломнічалі з Беластока, Бельска, Гайнавікі, Сямітыч. Некаторыя з іх ішлі на Святую Гару ўпершыню. Першы дзень паломніцтва для некаторых быў свайго рода баявым хрышчэннем не толькі для цела, асабліва для ног, не прызычайных да доўгага маршу, але і для душы. Аднак усе цяжкасці мінулі з хвілінай прыходу на Святую Гару. „Нават ногі перасталі балець, — сказаў адзін з паломнікаў з Бельска Давід Вакулевіч. — Варта было пайсці. Такога спакою душы, з аднаго боку, пакоры і сілы з другога, нельга адчуць у іншым месцы як на Грабарцы”.

Брамніца з'яўляецца адной з найбуйнейшых вядомых і шанаваных ікон

Паўліна ШАФРАН

Капліца ў старой школе

Пасля некалькіх гадоў валаводжання рымска-католікі Арлянскай гміны атрымалі пляц пад будову свайго храма. У амаль чатырохтысячнай гміне праходзіва 36 сем'яў каталіцкага веравызнання.

21 ліпеня г. на сесіі, у адпаведнасці з папярэднімі станоўчымі рэкамендацыямі Управы гміны і вясковага сходу, Рада гміны вырашила бясплатна перадаць рымска-католіцкай парафіі Нараўжэння Прасвятой Дзевы Марыі і св. Мікалая ў Бельску-Падляшскім, да якой належала арлянскія католікі, будынак старой школы і ўчастак пад ім плошчай 0,2479 гектара ў Орлі па вуліцы Бельская 32 для патрэб рымска-католіцкай капліцы.

Раней вонці Рада гміны былі згодны перадаць у карыстанне мясцовай каталіцкай грамады ўчасткі на акраіне мястечка з боку Бельска або ў цэнтры пры пажарным дэпо — на бытлым гліняным кар'еры, непрыдатным для будаўніцтва. У той час каталіцкая грамада на чале з Янам Дэмбарогам, узнагароджаным нядаўна Папскім крыжам, патрабавала выдзеліць ім пляц у цэнтры Орлі. Аднак вясковы сход не згадзіўся аддаць пляц каля банка. Справа заціхла на год.

Завяршенню справы паспрыяла ініцыятыва правядзення рэферэндуму аб адкліканні гмінных улад. У аўвестцыі зачыншчыкі рэферэндуму адвінаваці Гмінную управу ў невыкарыстоўванні пустуючых школьніх будынкаў. Напрыклад, будынак старой школы ў Орлі пуставаў з 1993 г. і разбураўся — на сходах вырасла пустазелле, а вандалы павыбівалі вонкі і началі здымамаць чаррапіцу. Былі прапанаваны перадаць гэты будынак Гміннаму цэнтру культуры, а адзін з сялян хацеў яго купіць або арандаваць для турыстычных мэт. Аднак тады ўлады не хацелі пазбыцца будынка і самі пра яго не дбалі.

Ці будынак быў школы будзе можна прыстасаваць на капліцу, як сказаў Ян Дэмбарог, акажацца пасля яго тэхнічнага даследавання і рашэння ксяндза. Арлянскім католікам выгадней было б атрымаць пусты пляц. Каля акажацца, што будынак, які займае амаль усю плошчу ўчастка, не надаецца на капліцу, тады прыйдзеца разобраць яго. А гэта дадатковыя кошты для маладлікай каталіцкай грамады.

Міхал МІНЦЭВІЧ

Беларускі вечар яшчэ будзе

Рэпетыцыя перед канцэртам. Злева: Ніна Спорская, Любіца Трахімчук і Марына Гільгевіч.

Не шанцуе Цэнтра праваслаўнай культуры ў Беластоку на беларускія вечары. Дзейснае кіраўніцтва арганізавала ўжо некалькі сербскіх вечароў (надта ўдалых!), некалькі рускіх (не ўсе адназначна добрыя), а вось са-праўднага беларускага вечара мы ўсё яшчэ чакаем.

У канцы чэрвеня разышлася па горадзе чутка, што 2 ліпеня адбудзеца і беларускі вечар. Што будзе гэта канцэрт беларускіх песен, а пры гэтым будзе выканана некалькі цыганскіх балад і рускіх рамансаў. Да арганізацыі канцэрта падключылі на-ват тагачаснага консула Рэспублікі Беларусь Паўла Латушку.

У прыўзнятых настроі аматары беларускай песні, якім, вядома, не чужое і замілаванне да ўсякай песні, прыйшлі ў той дзень у прыгожую залу Цэнтра праваслаўнай культуры, спадзічыся пачуць нешта новае, чаго мо раней не маглі ў нас пачуць. Як-ніяк госці былі з Гродна. Наогул займаліся яны продажам сваіх мастицкіх карцін у Беластоку на Рынку Касцюшкі. Нехта, хто любіў співаць, заўважыў іх, запрапанаваў выступіць разам.

Ну, што ж, у Цэнтры праваслаўнай культуры ёсьць месца для славянскай песні.

У справу падрыхтоўкі вечара ўключылася вядомая беластоцкая спявачка Любіца Трахімчук. Але што ж, калі не надта паспелі сыграцца, падрыхтавацца. Гэтыя ж самадзейнікі жылі за мяжою, прыязджалі рэдка, а канцэрт хацелі даць яшчэ перад летнім сезонам, пакуль людзі не раз'ехаліся на адпачынак.

І сабралася поўная зала людзей. Праўда, прыйшлі наогул аматары песні, але большасць з глядзачоў спа-

дзявалася канкрэтна беларускай песні.

Спявалі ўтраіх: Ніна Спорская (яе муж якраз мастак і гэта яго карціны дэманстраваліся ў зале Цэнтра) і Марына Гільгевіч (яна таксама малюе) з Гродна, ды Любіца Трахімчук з Беластока. І можа дзякуючы ёй менаўвіта паявілася ў канцэрце некалькі беларускіх песен. Даслоўна чатырыпяць („Рэчанка”, „Калыханка”, „Сівы конь бяжыць”, „Баба Еўка”, „Чарнявая, бялявая...”), ды адна ці дзве ў рускім перакладзе.

А ў большасці былі песні рускія, украінскія і... цыганскія, якія, хаця і вельмі прыгожыя, былі не цалкам... славянскія, пра якія ўспаміналася ў пачатку.

Былі, такім чынам, самадзейныя артысты і самадзейныя акампаніяты. Выступала са сваімі польскімі вершамі паэтка Анна Рамановіч.

Не скажу, прыемна было паслу-хаць свойскую музыку. Зрэшты, кожная песня нясе ў сэрца радасць. Але на тварах многіх прысутных відаць было незадавальненне. Крыху расчараўваны быў і беларускі консул, tym больш, што было гэта апошнія „беларускіе“ мерапрыемства ў Беластоку перед яго ад'ездам у Мінск.

Запыталася і я, чаму назвалі гэты канцэрт беларускім. Арганізаторы тлумачыліся, што спевакі былі з Беларусі, хаця ўсім вядома, што гэта справы неадэкватныя.

У Цэнтры праваслаўнай культуры паабяцалі: беларускі вечар яшчэ будзе! Сапраўдны, з беларускімі песнямі, беларускім паэтам і... блінамі. Трымаем за слова!

Ада ЧАЧУГА
Фота аўтара

Парафіяльны пачын

У цэнтры Нараўкі за бетоннай агароджай знаходзіцца стары могільнік. Хавалі тут людзей да пачатку або сярэдзіны дваццатых гадоў. Да апошняга часу могільнік стаяў апушчаны, зарослы лесам, кустарнікам і пустазеллем. Апрача аматараў моцных напояў ніхто сюды не заходзіў.

У жніўні гэтага года мясцовая парафія пастаравала ўпарадкаваць гэтае месца грамадскім пачынам. Людзі з пасобных вёсак пад кіраўніцтвам мясцо-

вых святароў працавалі па некалькі гадзін. Выкарчавалі дзікія кустарнікі, пакінулі высокія клёны. Плануецца тут зрабіць чыстыя алейкі і паставіць агульны помнік продкам.

На старым нараўчанскім могільніку захаваліся нешматлікія бетонныя і каменныя помнікі, некаторыя з выразнымі надпісамі. Ім каля ста гадоў. Стаяць яны як сведкі нашага XX стагоддзя.

Мікалай ВАРАНЕЦКІ

Да самалётаў з вінтовак стралялі

Успамін 87-гадовага Васіля БАРАНАВА з Чаромхі.

На прызыўную камісію ставаў я вясною 1936 г. у г. Высока-Літоўск. Да гэтага часу ў армію бралі пад восень. Чаму вярбоўка раней пачалася, ніхто не ведаў.

Мяне назначылі ў 2-гі батальён марской пяхоты ў Гдыню. Памятаю, як капітан сказаў: „Да нашага батальёна яўрэй не прымаюць”. Чаго слова тычыліся, не разумею.

Незадоўга прыйшла павестка. Тэрмін назначаўся на 5 мая 1936 г. У вайсковую часць дабіраўся на цягніку. Кампанію ў падарожжы саставіў мне хлапец з Дварца, суседній вёскі. Мы аднак разам не служылі, бо ён назначаны быў у 1-шы батальён.

Я апынуўся ў спіску кандыдатаў ваунтер-афіцэрскую школу. Калі даведаліся што я — беларус, рашэнне адміністратара: „За ўспамін 87-гадовага Васіля БАРАНАВА з Чаромхі.

Пасля двухгадовой вайсковай службы вярнуўся я дамоў. Не прыйшлося сагрэць месца ў бацькоўскім куточку. Пачалася мабілізацыя. Запамяталася мне дата: 24 сакавіка 1939 года. У павестцы было назначана: ставіца ў горад Брэст, у казармы 82 палка пяхоты. Там выдалі мне абмундзіраванне, летнє і суконнае, затым разам з іншымі запаснікамі пагрузілі ў таварныя вагоны і завезлі ў Белхатаву.

Чаравікі ў суседкі пазычали

Успаміны Надзеі НАСУТЫ, жыхаркі Ціванюкоў у Міхалоўскай гміне, народжанай у 1928 годзе.

Калісь жылі інакш, чым сёння. Тата ўсё жыццё ў пасталах хадзіў. А як здымак у фатографа рабіл, то ў суседкі чаравікі пазычылі. Тата да ксяндзоў у парабкі хадзіў — у Ялоўку і ўсюды. У лес на работу хадзіў пяшком у Белавеж — на тыдзень, на месяц, а то і на цэлую зіму. Торбачку на плечы возьмез з кошыкам бульбы і буханкай хлеба і пойдзе. А там шалашы з яліны рабілі і ў іх жылі — пасярэдзіне агонь клалі, а па баках спалі.

Муку ў журнах малолі. Муку на хлеб тата не даваў сеяць. Зжарэш і такі, гаварыў. То калі ён адхіліўся, мама крыху перасявалася.

У школу хадзіла я толькі восенню, бо зімою не было ў што абуцца. А як

размісцілі нас у прыгарадскім хутары. Салдатаў пасялілі ў стадолах, а афіцэраў закватаравалі ў дамах гаспадаў. Нудна было. Камандзіры праводзілі штодзень гутаркі, а мы ў волны час швэндаліся па навакольным лесе.

Набліжалася восень. З-пад Белхатава нас некалькі разоў ѿчынілі перакідалі. Усё бліжэй граніцы. Канчаткова спыніліся мы каля Велюні.

1 верасня пачалася гарматная кананада. Мы хутка перамісціліся ў суседні лес. Незадоўга мелі госця. Над нашымі пазіцыямі з'явіўся самалёт нямецкай разведкі. Мы пачалі страліць у яго бок з вінтовак. Але наступнага дня паступіў загад: „Да самалётаў не страліць! Не выяўляць пазіцыі”.

З-пад Велюні перамішчаемся ў глыб краіны. У час пераходу часць расфармавалася (як зрэшты і іншыя). У Скерневіцах з разбітых атрадаў ствараецца часовая часць, якую камандзіраванне меркавала паслаць у дапамогу Варшаве. Тым часам сталіца капітулявала, а мы трапілі ў палон. Быў канец верасня 1939 года.

Ваеннапалонных немцы перакідалі ў Пётркаў-Трыбуналскі, дзе ў бытой турме арганізавалі пераходны лагер.

Бачылі мынатоў пад агароджу паслачы ў яўрэяў, якіх немцы гналі. Сярод іх быті мужчыны, жанчыны і старочы (дзяцей не прыкмячалася). Мелі яны сумныя твары і выглядалі на бездапаможных. Некаторыя валіліся з ног. Такіх вартаўнікі застрэльвалі на месцы.

Лагер у Пётркаве быў велізарны і змяшчаў тысячы ваеннапалонных. Агароджаны радамі калючага дроту, наччу быў асветлены пражэктарамі. Ахову саставілі дзесяткі вартаўнікоў.

Калі нам назначылі месца ў камерах, афіцэры пазнаёмілі з правіламі лагернай дысцыпліны. У адным напаміналі: „За ўцёкі — расстрэл!” Неўзабаве з Пётркава перавялі нас у Чанстахову, а затым, грузавымі аўтамабілямі перавезлі ў Герліц. У час падарожжа немцы арганізавалі ўзмоценную ахову. Спераду калоны ехаў аўтамабіль з аховай, затым паступаў з палоннымі. Пасля зноў ахова і г.д.

У Герліц размісцілі нас у палатках. Не было будынкаў. Пасля некалькіх дзён прывезлі разабраныя баракі. Калі іх збудавалі, дык прызначылі на гаспадарчыя памяшканні.

Лагер у Герліц заставаўся пад узмоценнай аховай. Здавалася, што мыш не выскаўненіца. Але ўцёкі здараліся.

Цукру толькі на Вялікдзень паўкіе было. А так то саладзілі сахарынай, якую тата высока клаў, каб мы не дасталі. Каву ў чыгуна засалодзяць і вельмі добрая была. Калолі раз у год — ці парася ела, ці не, трэба было, каб на цэлы год хапіла.

У вайну хадзіла да торфу працаўцаў, пад Гарадок, на Рабінаўку за Кухмамі. Хадзілі пяшком. Рабілі ўсё, а немец ніц не плаціў. За Юшкавым Грудом, далёка, зямля была і мы яе абраўлялі. У равах торф расплюнтоўвалі, бо там немец капусту садзіў, а работнікі яму дарэмна былі.

Запісаў Аляксандр Вярбицкі

Восенню праходзілі дажджы, неаднойчы ліўні. Ваеннапалонныя займаліся асушваннем лагера. Пад агароджай перакопвалі раўчакі для адпыву вады. Гэтымі раўчакамі пакары-

сталіся некалькі смельчакоў, якім удалося ўцячы. Немцы пасля агледзліся і ў ямкі паўпіхалі скруткі калючага дроту.

Сярод ваеннапалонных было мноства ўкраінцаў. Яны часта спявалі. Цудоўна спявалі. Мясцовыя немцы прыходзілі пад агароджу паслуছаць іхных спеваў. У падзяцы кідалі спевакам цукеркі, папіросы, плячине. Вартайнікі пачатковая прыплюшчвалі на тое вочы, пасля забаранілі і праганялі наведальнікаў.

З падыходам вясны ў маёнтках адчывалася недахоп рабочай сілы. У лагеры арганізавалі вярбову на працу да баўэраў. Афіцэры абяцалі лепшае жыццё. Тым, хто згадзіўся, замянялі лагерную вонратку і давалі што папала: аднаму чэшскі мундзір і французскі плащ, іншаму — італьянскія наявіці і румынскую шапку.

З лагера ў маёнткі хадзілі пешшу. У час пераходу зрок наш вабілі сакавітвыя яблыкі і грушы, якія скрывалі зямлю (дарогі быті абсаджаны фруктовымі дрэвамі). Немцы не барапілі падымальца садавіну. Самі дазвалія: бярыце, спажывайце. У назначаных месцах чакалі нас гаспадары з фурманкамі і забіралі да сваіх маёнткаў.

Я трапіў у Обербілляў да сям'і Прышнера. У яго быті дзве дачкі: Гільдэ і Леттэ. Двух сыноў служылі ў арміі і ў той час прарабатвалі ў Катавіцах. Жонка баўэра перажывала за іх. Гаспадарка лічылася сярэднім. Меў ён 15 гектараў поля, шыкарную забудову, 11 дойных кароў, бычка і некалькі маладых коней (старых забрала войска). Сам баўэр быў спагадлівым і зычлівым чалавекам. Да зволіў мені есці разам з сям'ёй.

На абед гаспадары часта варылі ў лупінах бульбу. На стол ставілі масла і соль. Кожны сабе абіраў бульбіну і ёй колькі хацеў. Калі я саромеўся есці, дочки пасмейваліся, а гаспадар казаў: „Ты еш, не саромся, ты галодны”. Я ў гаспадарцы ўсё рабіў: араў поле, касіў, звозкай займаліся, быдла даглядаў, з аборы тачкай гной на кучу вывозіў ды з кожнай дойкі малако ў падвал суседняга будынка адносіў (раніцай у малачарні забрала).

Пры гэтым смятану папіваў. Гаспадары ведалі пра гэта, але не барапілі. Пасмейваліся з таго, што я так люблю яе піць.

У маёнтку я праслужыў ад лістапада 1939 года па жнівень 1940 г.

Загаварылі пра абмен ваеннапалон-

нымі паміж немцамі і рускімі. Прыйшоў час развітаца. Гаспадыня чуць не плакала, калі я ад'язджаў. Мне шкада таксама было пакідаць гэты маёнтак, бо нядрэнна жылося. Аднак на раздзіму таксама хацелася вярнуцца.

З маёнтка Прышнера я трапіў у Лянсдорф. Пераводзілі нас паса-

жырскімі вагонамі. Пасля перапісалі ў кожнага паасобку персанальныя даныя і ў адпаведнасці з нацыяй пагрузілі ў асобныя таварныя вагоны. Казалі, што вязуць дамоў. У сапраўднасці дакладна ніхто не ведаў, куды вывозяць і якой дарогай, паколькі вагоны пазакрываюці шчыльна і мы нічога не бачылі ў час падарожжа.

Колькі часу ехалі, не памятаю. Калі міналі нейкую станцыю, адзін з наших паглядзеў праз фортачку ў верхнія частцы вагона і ўзрадавана крикнуў: „Хлопцы, то ж гэта Торунь!” Але цягнік не спыніўся. Апінуліся мы ў Кентшыне. Загналі нас як быдла ў агароджу за сеткай. Там чакалі свабоды. Нехта пусціў вестку, што немцы на абмен прывезлі адных інвалідаў. Рускія пачуўши такое, адмовіліся ад абмену. Нас зноў загналі да працы ў маёнткі нямецкіх баўэраў ва Усходній Пруссі.

Памятаю, як збіралі бульбу за бульбакапалкамі. Поўныя кішэні бульбы панапіхалі. Калі вярнуліся ў баракі, варылі бульбу і елі. У час прарабатвання ў Кентшыне я сустрэў Сцяпана Крыпту з суседніх Хлявішчаў. Быў інвалідам і не ганялі яго на работу. Гэта ён варыў нам штовечар бульбу. Меў я ўшчэ аднаго шчырага прыяцеля ў Кентшыне, здаецца, што быў афіцэрам. Пасля многіх разважанняў мы з ім рашыліся ўцякаць. У дарозе не абмяняліся адресамі. Баяліся правалу...

У Граева дабіраліся разам. Адтуль дамоў, у адзіночку. Стаяла зіма 1942 года.

Да баўкоў, у Альвус, не пайшоў. Баяўся. Перадаў толькі вестку: „Жывы і здаровы. Хаваюся ад немцаў”. Неўзабаве баўкоў наняў мене кватэру ў Чаромхе. Згадзілася пераходаць мяне Кенціёў „на помпцы” (так называлі паню Вежхоўскую, што жыла непадалёк вадакачкі). Баўкоў плаціў ёй за гэта.

Пры немцах жыхарка Чаромхі, Жэнія Лісоўская, была перакладчыкам. Служыла ў камендатуры жандармерый. Брат мой перад вайной выехаў ў Аргенціну. Дзякуючы ёй я аформіўся на працу ў паравозным дэпо. Атрымаў пасаду шлакера (Лісоўская называла ў канцыляры імя майго брата, што быццам бы Іван Баранаў працуе). Чысціў я нейкі час кацельні паравозаў. Пасля прызначылі ў кузню, у памочнікі. Рамеснікам пра служыў 10 гадоў. Затым перавёўся ў вагоннае дэпо, адтуль і ў 1974 годзе пайшоў на пенсію.

Запісаў Уладзімір Сідарук

Музейны фонд

Грамадскі камітэт пабудовы Музея і асяродка беларускай культуры ў Гайнайці праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні на пабудову музея (у польскай і замежнай валютах) просім пералічваць на рахунак: **РКО ВР Oddział w Hajnowce, nr konta: 5627-5454-132.**

Жыхары Беларусі могуць уплачваць ахвяраванні на рахунак **141713** у Рэспубліканскім жылсацбанку горада Мінска.

Спіс чарговых ахвяравальникаў:

4 930. Публічная гімназія ў Нараўцы	20,00 зл.
4 931. Юльян Казбярук (Гайнайка)	30,00 зл.
4 932. Ахвяраванні сабраныя ў скарбонку ў Музеі	65,80 зл.
4 933. Нямецкая група	20,00 зл.
4 934. Падставовая школа ў Коньскаволі	20,00 зл.
4 935. Анджэй Вертэляк (Плоцк)	28,80 зл.
4 936. Надзея Касмовіч-Міцкевіч са Штутгарты ў Нямеччыне	100 марак
4 937. Мікіта Дрозд	16,00 зл.
4 938. Міхал Панфілюк (Нараўка)	50,00 зл.
4 939. Жыхар Орлі	20,00 зл.
4 940. Ахвяраванні ўдзельнікаў этнаграфічна-гістарычнай вандроўкі	28,67 зл.
4 941. Сцяпан Андрасюк (Гайнайка)	10,00 зл.
4 942. Ахвяраванні ўдзельнікаў этнаграфічна-гістарычнай вандроўкі	68,00 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum i Ośrodka Kultury Białoruskiej,
17-200 Hajnówka, ul. 3 Maja 42, tel. (085) 682 28 89.

ВЕР – НЕ ВЕР

Дарагі Астроне! Сніцца мне, быццам я знаходжуся ў нейкім пакоі. Ад падлогі да столі стаіць (вертыкальна) драбіна, яна ў самым цэнтры пакоя, пасярэдзіне. Я праабую лезіці наверх, але драбіна хістаецца, і ўрэшце адпадае ад столі. Але я ўжо на другім паверсе. Я лезу вышэй, але столі ўжо няма. Бачу, аднак: стаіць другая драбіна. Хаця яна таксама стаіць вертыкальна, а не наўскос, то не хістаецца, як першая, бо яна салідна прымацавана да столі.

Убачыўши, што гэта драбіна больш стабільная, я супакоіўся. Упэўнена лезу на наступны паверх. Раптам я ўбачыў дзядзьку-нябожчыка і яго дачку, маю кузіну. Яны быццам лезуць за мною, а да таго яшчэ паганяюць мяне: хутчэй, маўляў. І зноў мне страшна. Проста заўміраю ад страху.

Раптам я апынуўся ў мытні. З левага боку стаіць тамажніца, яна просіць у мяне дакументы. Я кажу ёй: „Зараз, зараз, вось я толькі наверх узыду!” Улез я туды, бачу, ёсць падлога і можна лёгка на яе сисці. Яна ўсяго на метр ніжэй.

Колькі каітаваў цар?

Цар Расіі Мікалай II прыслаў быў паведамленне генералу, што праз месяц прыедзе на агляд арміі. Генерал сабраў сваіх падуладных і загадаў, каб яны добра абуналі салдат ды прыгатаваліся на прывітанне валадара.

Калі прыйшоў дзень прыездзу, уся армія была гатова, чакала на прыказ стаіць у шарэнту. Прыехаў цар, генерал даў загад стаіць на зважай, а сам пайшоў да лажыць, што салдаты гатовы прывітаць цара. Калі цар з генералам праходзіў перад салдатамі, затрымаўся ды сказаў: „Здравствуйте, солдаты!”. Салдаты згодна адказаі: „Здравствуйте, ваше благородие!”. Пайшоў цар далей, ізноў затрымаўся, ды запытаў: „Сколько я стою?” Адзін радавы выступіў з шарэн-

І мне палягчэла. „Як ты, Астроне, ацэнываеш гэты сон?

Сямён

Сямён! Твой сон гаворыць за тое, што ты перажываеш нейкія цяжкія моманты свайго жыцця. Справа ў тым, што табе прынілася драбіна. А калі па драбіне ўзыходзіш наверх — чакае цябе поспех і дасягненне мэты. Іншая справа, што з гэтым тваім узыходжаннем не ўсё было так проста. Першая драбіна хісталася, нарэшце зусім адпала ад столі. Ты ўзлез на другі паверх, а тут зусім столі не было. Але затое стаяла лепш прыміцавана драбіна. І гэта цябе супакоіла, ты лез далей значна больш упэўнена.

Але вось ты заўважыў, што за табою лезе дзядзька з дачкой, яны яшчэ паганялі цябе, а ты заміраў ад страху. Падсцерагае цябе небяспека. Можа гэта будзе нейкае небяспечнае падарожжа.

А м ты спадзяяўся нейкага кантролью, праверкі?.. Пры чым тут тая тамажніца? Але і так ўсё пройдзе, бадай, добра, бо ўсё ж ты ўбачыў падлогу, на якую лёгкую было сисці.

Так што, мяркую, усе твае намаганні павінны скончыцца поспехам.

Астрон

гі трэы сагі ды застыў, выцягнуты як струна ў балалайцы. Падышоў цар да салдата і запытаў: „Ты знаеш, сколько я стою?” Салдат адказаў: „Так точно, ваша высокоблагородие”. — „Ну, сколько?” — „Двадцать девять сребреников”. — „Почему так мало?” — „Ученик Иисуса Христа Иуда продал нашега Цара Небесного за тридцать сребреников, а вы — царь земной, потому на один сребреник менш”. Цар задумаўся, а потым сказаў: „За вашую отвагу даю вам званне поручика и золотые пагони, а вам, генерал, орден святого Георгия за хорошее обучение солдат”. З тae пары той салдат стаў праваю рукою генерала і служыў у арміі да канца свайго жыцця.

Мікалай Лук'янюк

Вёска з двайной назвай

Указальнік з замазанай літарай „e” пры ўездзе з боку Кляшчэль.

У Арлянскай гміне адна з最大的 вёсак мае дзве назвы. Гаворка тут ідзе пра **Маліннікі**, якія паводле указальніка называюцца **Malenniki**. Солтыс вёскі Ніна Іванюк аўтарытэтна сцвярджае, што вёска называецца Маліннікі. Іншыя жыхары на пытанні пра назуву вёскі адказвалі: „А хто яго ўжэ нарэшце знае...”.

За высвятыннем справы звярнуўся я ў Павятовую управу дарог у Бельскую Падляшскім.

— Гэтая праблема цягнецца гадамі. Частка жыхароў лічыць правільнай адну назуву, іншыя — другую, — тлумачыць кіраўнік Лешак Алексюк. — Пра-

вільную назуву трэба ўстанавіць паводле афіцыйнага спісу мясцовасцей, які публікаваўся ў зводзе законаў. Указальнікі з назвамі населеных пунктаў расстаўляе Управа краёвых дарог, а літару „e” на указальніку замазываюць самі жыхары вёскі. На карце выразна стаіць напісаны „Маліннікі”, але ці так павінна быць, цяжка мне сказаць.

Разнабой у напісанні назуву вёскі цягнецца гадамі і да гэтай пары ніхто з гмінных чыноўнікаў не рашыўся выветліць справу.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Патрэбна кемлівасць

У Кляшчэлях працуе млын. Даўней быў ёй уласнасцю ГС. Каб змалоць збожжа, трэба было тады на тыдзень раней у чаргу запісвачца. Зараз ўсё перамянілася. Няма чаргі ды прыватны прадпрымальнік кліента чакае як з мора пагоды.

— У Орлі больш дзейсны чалавек арандуе млын ад ГС, — гаворыць Валянцін Шчука, кіраўнік мясцовай пякарні. — І работы ў яго хоць адбайдзяц. Трэба мазгамі паварушыць. Без кемлівасці ані руш.

— Мне не надта падабаецца такая праца, — гаворыць бурмістр Кляшчэль. — Але адміністрацыя не можам загадаць прыватнай асобе як мае працаваць. Аднак я, як гаспадар гміны, надумаў пагаварыць з уласнікам млына

наконт далейшай дзейнасці ягонай установы. Мне здаецца, — працягвае спадар Сяліцкі, — можна разважыць справу ў такі способ, што млынар будзе прыбытак мець і сяляне навакольных вёсак цешыцца. Але млынар павінен задбаць сам пра гэта.

А прапанава бурмістра Сяліцкага не вельмі складаная. Хопіць дамовіца з гаспадарамі навакольных вёсак, каб гэтыя пастаўлялі адпаведнай якасці збожжа. Млынар змел, а мясцовай пякарні купіць муку. Навошта было б ехаць у Белаосток па муку, калі на месцы такая была?

Але ці ўласнік-млынар прыхіліца на бок аргументаў бурмістра? Пакуль што нельга адказаць станоўча.

(yc)

Бяскарныя злачынцы

Выбарчая кампанія на пост презідэнта ў поўным разгары. Кандыдаты на мяккае крэслы на сходах спаборнічаюць у лозунгах. Калі палітыкі так шчыра запэўніваюць, што заўтра будзе лепш, жыццё сведчыць аб зусім іншым. Павышаюцца злачыннасць, расце лік крадзяжоў дзяржару і прыватнай маёма. Здабычай паразітаў падае ўсё, што можна прадаць і на чым можна зарабіць.

У гэтым годзе жыхару вёскі К. зладзеі ўкраі са стадолы матацыкл. Калі гэты справу прамаўчай і не заявіў аб злачынстве паліцыі, незадоўгага невядомыя асо-бені забралі дзве дваццатілітровыя ка-

ністры з кладоўкі на панадворку, а ў палове жніўня адтуль жа спусцілі з бочкі 50 літраў саларкі для трактара. Гаспадыня гаворыць, што ў іншай вёсцы зладзеі заграбілі пяцьсот літраў гэтага паліва.

У Чаромсе, за касцёлам, таксама ў жніўні, абакралі мэблевую краму. Віноўныя надалей застаюцца невядомымі.

А што дзеецца ў іншых мясцінах? Жывёлу ў белы дзень зладзеі забіраюць з поля як сваю. І на гэта няма паратунку. Незадоўгага чалавека з ложкам з хаты выцягнуць. А ўсё тamu, што паліцыя застаеца бездапаможнай, а злачынцы адчуваюць сябе бяскарнымі. (yc)

Niva

ТЬДНЕВІК
БЕЛАРУСА
У ПОЛЬШЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niva”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Бялыосток 2,

ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niva>

E-mail: niva@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбурская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярбурская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Bialystok.

Тэксты не замовіоных рэдакціяў не звяртаюцца. Застрэгаючы праву скречанія і працавання рэдакцыйнага текстаў не замовіоных. За тэстэ огласкаў рэдакція не плоніцца.

Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenumeratę na IV kwartał 2000 r. upływa 5 września 2000 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na

terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na IV kwartał 2000 r. wynosi 19,50 zł.

3. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Europa — 96,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00. Wpłaty przyjmuję „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Pras, ul. Towarowa 28

Ніўка

У запаведніку „Блакітныя азёры” (Нарачанскі нацыянальны парк).

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

„Даўціны” старога Язэпа

Ляціць у самалёце Лукашэнка, Пущін і Мілошавіч. Нешта загрукатала і самалёт пачаў падаць. Спахаплісія, а парашут адзін. Вырашылі прагаласаваць. Парашут дастаўся Луку, а Пущін і Мілошавіч так сконкнулі. Ляціць сабе і Мілошавіч раптам пытае ў Пуціна:

— Слухай, Вова, я так і не зразумеў, адкуль жа ж Лукашэнка дзве тысячи гласоў узяў.

* * *

Злавіў беларус зайца. Прыйносіць жонцы.

— Засмаж яго, — кажа, — на масле!
— Ды ты што, — здзівілася жонка.
— Ужо паўгода, як у доме няма масла!
— Ну, тады на сале!
— І сала даўно няма!
— Ну, хаця б на алеі!
— І алею таксама няма!
— А на маргарыне?
— Няма і яго!

Схапіў беларус зайца за вушы і выкінуў праз акно! Ляціць заяц і крычыць:
— Слава прэзідэнту! Слава прэзідэнту!

Здарыўся ў Лукі запор. Прыйшоў ён да лекара.

— Паглядзі, што там у мяне.
— Дык у цябе там, Рыгоравіч, нават дзіркі няма.
— У, гáды, зусім залізалі.

* * *

Сядзіць на плоце насупраць ЗАГСа два варабіі.

— Давай людзям вяселле апаганім.
— Давай.

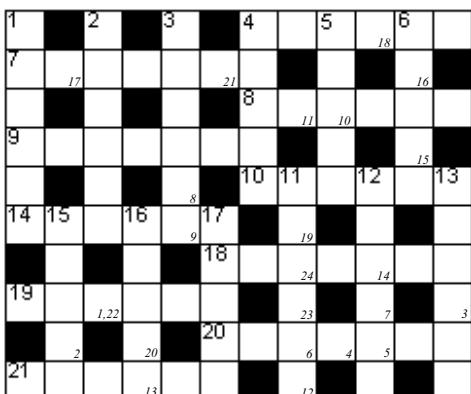
Паліцелі, ды нічога ў іх не атрымалася. Ніхто не зварніў нават увагі. Знянацку прылятае трэці верабей і як пачне гадзіць згары на нявесту, жаніха, бацькоў, сватоў, братоў, сябров... Наканец супакоіўся, прыляцеў на плот ды адпачывае.

— Слухай, — пытаюць яго верабій, — а дзе ты гэтamu навучаўся?

— Я ў мінулым жыцці на Беларускім тэлебачанні ў нядзельным эфіры камен-татарам працаўаў!

Карчма ў старога Язэпа
(<http://www.pig.minsk.by/karczma>)

Крыжаванка

5. сябра драматурга, 6. двухколавая каляска ў краінах Паўднёва-Усходніяй Азіі для перевозу седакоў і грузаў чалавечай цягай, 11. Барыс, першы прэзідэнт Ресей (нар. 1931 г.), 12. пяць коп., 13. абрадавы парадак, 15. ластаногая млекакормячая жывёліна сямейства цюленяў, 16. два ў трэцій ступені, 17. сліясарнае зубіла.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складаўць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільнія рашэнні, будуть разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 30 нумара

Гарызантальна: вораг, падчарыща, звязно, апекс, Эмс, аркестр, аметыст, гак, конік, цацка, катэгорыя, схема.

Вертыкальна: архаізм, вядро, грыжа, пляменнік, афектацыя, зарок, соска, эрг, сак, адыеец, кутас, цурка.

Рашэнне: **Іван Мележ.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Наталлі Герасімюк** з Гайнаўкі і **Надзеі Сцяпанавай** з Віцебска.

Пагранічная падчэпка

Начную ціш разарваў прарэзлівы гук тэлефона. Скалануў увесь шматпавярховы дом у цэнтры Беластока. Кажаце, немагчыма? А ці не разбудзіў вас калі поначны званок да суседа, калі ў блёку жывіце? Або любашчы гарачай удавіцы над вамі? Ці лёгкае пары жадалі таму чысцюлю, які бубніць у ванну водой з крана, бо пакупацца рашыў якраз апоўнчы? Не гавару ўжо пра балі, якія ладзіць ледзь не штотыдзень старэючая дзяўвіца з магістрата... Усё чутна — хто есць смачна і ці цямкае, хто каму вінаваты за змарнаванае жыццё, чыё дзіцё чый сын... Усё ж, ноччу больш-менш усе людзі і іх жывёлы (не лічачы тарараканаў ды блашчыц) спяць. А тэлефон калі звоніць? Ну, калі бяды якая... Ці каму не спіцца.

Наша суседка Ярынка спіць моцна. Напрацуеца за дзень, і вечарамі ціхенка сабе пастукае на камп’ютэры, дык як увалица ў пасцель, то хоць яе валамі звалакай — прачнецца толькі тады, калі пачынаюць грукатыць смеццявозы. Бразгат жалезіва аб жалезіва падніць можа забітага, але ж прыбіраць у горадзе неабходна, бо дзень-два, і зусім зараслі брудам і з блёка не выйшаў бы чалавек. Ны, дык наша суседка Ярынка спіць моцна. І пачціві яна чалавек, з нарады, мною і маёю Агатай, сябруе, як з роднымі цёткай і дзядзькам.

Усё раскажа, як то кабета. Ведаем пра яе братоў, сваякоў файных і менш хароших, знаёмых — не раз заходзіла яна са сваёй сябровай, Ружай Бабушкінай, што робіць у нас у Беластоку тое, што наше дзяўчыны ў Амерыцы, напрыклад — прыбірае ў багатых смеццюху, бо тыя не маюць часу свае г..кі падмесці. Паказала Ярынка гэтай Ружы крыху Беласточчыны, звязала да радні...

Паявіліся былі Ярынка з Ружай у вёсцы, дзе трох братоў Ярынчыных жывуць. А там — не прыесці, не праехаць. З усіх вёсак паз’язджалася кавалерка старая і маладая, даядаюць апошняга бычка Ярынчыных братоў! Схапіла Ярынка мятлу, пагнала набузаваную кампанію, і памагла ёй у гэтым Ружай Бабушкіна, якая выглядае, быццам яна проста не „бабушкіна” ўнучка, а пляменніца Салаўя Разбойніка — здаравенная, магутная, моцная!

Начную ціш у нашым доме ў палове на другую разарваў званок тэлефона. Злякалася Ярынка! У трубцы афіцыяльны голас стаў распытваць яе пра братоў — ці не яна сястра славутай тройцы з вёскі на ўскрайні Белавежскай пушчы. А Госпадзе! Ногі пад бедной падагнуліся. Званіў пагранічнік! Ага, Ярынка, тая самая, што з тога боку вывоздіцца. А ці ведае... ту ю самую, Вольгу Бабушкіну ці Бабчыну?.. Божа, мо кудысьці трапіла бедная Ружа, нарабіла чаго на мяжы? Ну, не Вольга яна ж, можа ўсё добра... А колькі гадоў Ярынка ў Беластоку? Дваццаць жыве тут яна. „Ого, то табе гадоў нямала...” — голас пагранічніка сцішэў, а калі Ярынка злосна завурчела, стаў апраўдвацца, што не ў тым спраўа. Ага, стаў тлумачыць вайсковец, ён як раз службу скончыў, дык пазнаёміца варта было б. А гадзіна якая?.. Палова толькі другое — раніца, значыцца. Ну, не спіць жа ж хотіс, каб іншы мог спаць. На тое ж яны, пагранічнікі, на мяжы дзяржаўнай паставілены, каб усю Еўропу сцерагчы... Узвыла ў адказ Ярынка, ляслуа трубкай.

Мы прытайліся з Агатай: што гэта тварыща паверхам вышэй, у нашае маладое сябровай?! Не вытрымала першая Агата, пачуўши страшнную лаянку. Гэта ж не Ярынка так „мясам кідае”! Забеглі мы, ледзь адыхаліся пад яе дзвярыма. Адчыніла хутка, уся белая ад злосці.

— Яшчэ і вас тут бракавала! — прывітала нас зусім інчай, чым заўсёды.

Вандал АРЛЯНСКІ

Рок-гіт-парад

РАДЫЁ РАЦЫЯ

У эфіры рок-гіт-парад гучыць кожную другую суботу а гадзіне 16.15 на хвалях Радыё Рацыя 105.5 FM. Усіх, хто цікавіцца беларускай рок-музыкай прыняць удзел у плебісцыце запрашае вядучы — Лукаш Сцяпанюк. Свае прапановы можаце да-сылаць па пошце (*Radio Racja, ul. Cieplia 1/7, 15-472 Bialystok*) або па электроннай пошце (*radio.racja@poczta.wp.pl* або *stepb@poczta.wp.pl*). Для ўдзельнікаў узнагароды — магнітафонныя пленкі з беларускай рок-музыкай.

Паясненні да спіска: першая лічба — месца, якое песня заняла ў актуальнym выпускі рок-гіт-параду; другая лічба — месца, якое песня заняла ў папярэднім выпуску (два тыдні таму); трэцяя лічба — інфармацыя, колькі песня набрала ачкоў у плебісцыце.

16 выпуск з 26.08.2000 г.

1	5	73	Ріма, „Прывык”
2	14	67	Exist „Памыліўся”
3	2	66	N.R.M., „Паветраны шар”
4	9	61	Лешчу, „Новае стагоддзе”
5	6	60	Крыві, „За туманам”
6	3	57	N.R.M., „Чыстая светлая”
7	4	56	N.R.M., „Тры чарапахі”
8	1	53	Алесюкі, „Беларусачка”
9	16	52	Зніч, „Вол бушуе”
10	8	50	N.R.M., „Партызанская”
11	12	48	Р.Ф. Брага, „Пасаг”
12	13	46	Р.Ф. Брага, „Не гавары”
13	—	40	Жыгімонт Ваза, „Мала”
14	19	36	Р.Ф. Брага, „Рэчанька”
15	—	35	Сінанім, „Не пакінь”
16	20	34	Камелот, „Дудар”
17	7	33	N.R.M., „Песня падземных жыхароў”
18	—	32	Кальян, „Мір і сонейка для ўсіх”
19	—	31	N.R.M., „Песня пра каханне”
20	—	30	Р.Ф. Брага, „Я”

Як галасаваць: песні, якія вам найбольш падабаецца прызнайце 10 балаў, 2 песні — 9 балаў, 3 — 8, 4 — 7, і г.д. аж да 10 песні, якой дайце 1 бал.